

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΠΑΤΡΩΝ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΤΗΣ
ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ, 2000-2008. ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΩΝ.**

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ: Μπουρδάρα Ευαγγελία

ΕΠΟΠΤΕΥΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: Κος Αναστάσιος Παναγόπουλος

Πάτρα, 2011

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΛΙΣΤΑ ΠΙΝΑΚΩΝ	4
ΛΙΣΤΑ ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ	5
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ: ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ 7	
1.1. ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ (100000 - 1100 Π.Χ.)	7
1.2. ΓΕΩΜΕΤΡΙΚΗ ΕΠΟΧΗ (1.100 – 700 Π.Χ.)	9
1.3. ΑΡΧΑΪΚΗ ΕΠΟΧΗ (700 - 478 Π.Χ.)	10
1.4. ΚΛΑΣΙΚΗ ΕΠΟΧΗ (478 - 323 Π.Χ.)	11
1.5. ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΕΠΟΧΗ (324 – 1204).....	12
1.6. ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑ & ΝΕΟΤΕΡΟΙ ΧΡΟΝΟΙ (1423 - 1881)	13
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ: Η ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ	15
2.1. ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ – ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ.....	15
2.1.1. Σύντομη παρουσίαση των τεσσάρων Νομών	16
2.2. ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	23
2.3. ΟΙ ΤΟΜΕΙΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ	25
2.4. ΥΠΟΔΟΜΕΣ – ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΖΩΗΣ	29
2.5. ΥΓΕΙΑ – ΠΡΟΝΟΙΑ	31
2.6. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	31
2.7. ΦΥΣΙΚΟ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΟΓΕΝΕΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ.....	32
2.8. ΑΛΛΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΥΠΟΔΟΜΩΝ.....	33
2.9. ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ.....	36
2.10. ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ	40
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ: ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗ ΘΕΣΣΑΛΙΑ 45	
3.1. ΑΦΙΞΕΙΣ ΣΤΑ ΠΑΣΗΣ ΦΥΣΕΩΣ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ & ΚΑΜΠΙΝΓΚ ΑΝΑ ΝΟΜΟ ΤΟ ΕΤΟΣ 2003	45
3.2. ΑΦΙΞΕΙΣ ΣΤΑ ΠΑΣΗΣ ΦΥΣΕΩΣ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ & ΚΑΜΠΙΝΓΚ ΑΝΑ ΝΟΜΟ ΤΟ ΕΤΟΣ 2004	47
3.3. ΑΦΙΞΕΙΣ ΣΤΑ ΠΑΣΗΣ ΦΥΣΕΩΣ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ & ΚΑΜΠΙΝΓΚ ΑΝΑ ΝΟΜΟ ΤΟ ΕΤΟΣ 2005	48
3.4. ΑΦΙΞΕΙΣ ΣΤΑ ΠΑΣΗΣ ΦΥΣΕΩΣ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ & ΚΑΜΠΙΝΓΚ ΑΝΑ ΝΟΜΟ ΤΟ ΕΤΟΣ 2006	50

3.5. ΑΦΙΞΕΙΣ ΣΤΑ ΠΑΣΗΣ ΦΥΣΕΩΣ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ & ΚΑΜΠΙΝΓΚ ΑΝΑ ΝΟΜΟ ΤΟ ΕΤΟΣ 2007	51
3.6. ΑΦΙΞΕΙΣ ΣΤΑ ΠΑΣΗΣ ΦΥΣΕΩΣ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ & ΚΑΜΠΙΝΓΚ ΑΝΑ ΝΟΜΟ ΤΟ ΕΤΟΣ 2008	53
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	55
ΕΠΙΛΟΓΟΣ.....	Σφ
άλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.	57
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	58
ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ.....	58

ΛΙΣΤΑ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 3.1. Αφίξεις στα καταλύματα ξενοδοχειακού τύπου και κάμπινγκ κατά Νομό για το έτος 2003	44
Πίνακας 3.2. Αφίξεις στα καταλύματα ξενοδοχειακού τύπου και κάμπινγκ κατά Νομό για το έτος 2004	46
Πίνακας 3.3. Αφίξεις στα καταλύματα ξενοδοχειακού τύπου και κάμπινγκ κατά Νομό για το έτος 2005	47
Πίνακας 3.4. Αφίξεις στα καταλύματα ξενοδοχειακού τύπου και κάμπινγκ κατά Νομό για το έτος 2006	49
Πίνακας 3.5. Αφίξεις στα καταλύματα ξενοδοχειακού τύπου και κάμπινγκ κατά Νομό για το έτος 2007	50
Πίνακας 3.6. Αφίξεις στα καταλύματα ξενοδοχειακού τύπου και κάμπινγκ κατά Νομό για το έτος 2008	52

ΛΙΣΤΑ ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Σχεδιάγραμμα 3.1 Αφίξεις στα καταλύματα ξενοδοχειακού τύπου και κάμπινγκ κατά Νομό για το έτος 2003	45
Σχεδιάγραμμα 3.2 Αφίξεις στα καταλύματα ξενοδοχειακού τύπου και κάμπινγκ κατά Νομό για το έτος 2004	47
Σχεδιάγραμμα 3.3. Αφίξεις στα καταλύματα ξενοδοχειακού τύπου και κάμπινγκ κατά Νομό για το έτος 2005	48
Σχεδιάγραμμα 3.4. Αφίξεις στα καταλύματα ξενοδοχειακού τύπου και κάμπινγκ κατά Νομό για το έτος 2006	50
Σχεδιάγραμμα 3.5. Αφίξεις στα καταλύματα ξενοδοχειακού τύπου και κάμπινγκ κατά Νομό για το έτος 2007	51
Σχεδιάγραμμα 3.6. Αφίξεις στα καταλύματα ξενοδοχειακού τύπου και κάμπινγκ κατά Νομό για το έτος 2008	53

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Ελλάδα ανέκαθεν αποτελούσε αγαπητό προορισμό τόσο για τον εσωτερικό τουρίστα όσο και για τον αλλοδαπό καθώς κατέχει μια εξαιρετικά προνομιούχα θέση και μοναδικά ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα (σπουδαία πολιτιστική κληρονομιά, αξιοθέατα, παραλίες, ήλιο κλπ). Επιπλέον, ο ελληνικός τουρισμός, είναι ένας από τους δυναμικότερους κλάδους της ελληνικής οικονομίας, ο οποίος συνεισφέρει περίπου το 18% στο ΑΕΠ και απασχολεί περίπου 700.000 εργαζομένους σε πολύ μεγάλο αριθμό μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων και περισσότερο στις περιφέρειες.

Η περιφέρεια Θεσσαλίας αποτελεί ένα σπουδαίο γεωγραφικό κομμάτι της Ελλάδας με σημαντικά ιστορικά, πολιτιστικά και τουριστικά χαρακτηριστικά.

Η έως σήμερα ανάπτυξη της Θεσσαλίας οφείλεται κατά κύριο λόγο στην γεωμορφολογία της καθώς διαθέτει βουνά, ποταμούς, λίμνες, σπήλαια, ιαματικές πηγές, αμμουδιές και φυσικό λιμάνι, τα οποία συνδυάζονται αρμονικά από τα βουνά και τη θάλασσα, ενώ παράλληλα υπάρχουν αρχαιολογικά μνημεία και αξιοθέατα καθώς και ένας αριθμός οικοσυστημάτων σπουδαίας σημασίας που περιλαμβάνει υδατικό και χερσαίο περιβάλλον.

Για όλους αυτούς τους λόγους η περιφέρεια Θεσσαλίας καταλαμβάνει μια από τις υψηλότερες θέσεις στις προτιμήσεις κυρίως των ημεδαπών και σε δεύτερο επίπεδο των αλλοδαπών τουριστών σε ετήσια βάση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ: ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ

ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

1.1. ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ (100000 - 1100 Π.Χ.)

Η Θεσσαλία είναι γεωγραφικά το κεντρικό τμήμα της ηπειρωτικής Ελλάδας. Είναι περιτριγυρισμένη από υψηλές οροσειρές κυκλωτικά και με χαμηλή πεδιάδα. Συνορεύει με τη Μακεδονία προς βορρά, τη Στερεά Ελλάδα στο νότο, την Ήπειρο προς τα δυτικά, η ακτογραμμή της ανατολικά βρίσκεται στο Αιγαίο, ενώ τέλος διαθέτει ένα μεγαλύτερο ποσοστό γης από οποιαδήποτε άλλη περιοχή στην Ελλάδα.¹ Στις όχθες του Πηνειού, κοντά στη Λάρισα ύστερα από ανασκαφές εντοπίστηκαν παλαιολιθικά εργαλεία και απολιθωμένα ζωολογικά λείψανα της ίδιας περιόδου (100000 - 50000 π.Χ.) Ενδιαφέρον προκαλεί το γεγονός ότι ορισμένα οστά έχουν φανερά ίχνη επεξεργασίας όπου ενδεχομένως να χρησιμοποιήθηκαν σαν εργαλεία ή όπλα. Το πρώτο ελληνικό παλαιολιθικό έργο τέχνης προέρχεται από τα Λεχώνια Πηλίου. Έξω από ένα μικρό σπήλαιο ανακαλύφθηκε ένα στιλπνό λίθινο αντικείμενο, οχτώ εκατοστών το οποίο έχει χαραγμένο το περίγραμμα αλόγου. Δείγματα τέχνης της Νεότερης Παλαιολιθικής Εποχής (30000 – 8000 π.Χ.) εντοπίστηκαν σε άλλα σπήλαια του Πηλίου, όπως ανθρωπόμορφο αντικείμενο – «ενώτιο» σύμφωνα με την επιστήμη της αρχαιολογίας – η πρώτη απόπειρα στην Ελλάδα σχηματοποίησης του ανθρώπινου σώματος. Και ακόμη δύο πλακίδια με παραστάσεις χορού το ένα και κυνηγίου το άλλο (Μουσείο Βόλου).

Η Μεσολιθική Εποχή (8000 – 7000 π.Χ.) - αρχή Ολόκαινου έχει ως ιδιαίτερο γνώρισμά της τη μεταβολή του κλίματος που προσεγγίζει κατά κάποιον τρόπο το σημερινό. Αντικείμενα Μεσολιθικής εποχής εντοπίστηκαν στη λίμνη Βοίβη (Κάρλα), όπως η καλά επεξεργασμένη αιχμή δόρατος από πυριτόλιθο. Οι πρώτοι νεολιθικοί οικισμοί σε ευρωπαϊκό χώρο έχουν ανακαλυφθεί από το 1956 πρώτα στην Αργίτσα από τον Μιλίοιςιτς και έπειτα στο Σέσκλο από το Δημήτρη Θεοχάρη.

¹ Παπασωτηρίου Γ. και Θανοπούλου Α., (2002). «Η Αρχαία Θεσσαλία», Εκδόσεις Αδερφών Κυριακίδη, Α.Ε. Θεσσαλονίκη.

Σε αυτήν την πολύ παλαιά φάση του νεολιθικού πολιτισμού δόθηκε η ονομασία «Προκεραμική Νεολιθική» (7000 – 6000 π.Χ.) λόγω της έλλειψης κεραμικής. Στα αρχαιότερα νεολιθικά στρώματα της Θεσσαλίας έχουν ανακαλυφθεί κόκκοι σιτηρών και είναι γνωστό ότι υψηλοί πολιτισμοί αναπτύχθηκαν στις περιοχές που καλλιεργούσαν σιτάρι. Τα βασικά εργαλεία ήταν κομμάτια πυριτόλιθο ή οψιανό, με ξύλινες ή οστέινες λαβές.

Η οικονομία εκείνη την εποχή βασιζόταν αποκλειστικά στους δυο τομείς της γεωργίας και της κτηνοτροφίας. Η απόδειξη ότι οι κάτοικοι εκείνη την εποχή ασχολούνταν αποκλειστικά με τη γεωργία και την κτηνοτροφία είναι το γεγονός ότι ανακαλύφθηκαν καμένοι καρποί δημητριακών και οσπρίων, καθώς και οστά από εξημερωμένα ζώα (πρόβατα, βόδια, χοίροι). Η κλειστή οικονομία είχε ως βασικό στόχο την εξασφάλιση αυτάρκειας, ωστόσο οι τα στοιχεία δείχνουν για επικοινωνία και ανταλλαγές με γειτονικές (αγγεία) και μακρινές περιοχές (οψιανός). Οι συνοικισμοί αυξήθηκαν κατά πολύ με τον καιρό, ιδίως στις εύφορες περιοχές, και αριθμούσαν 20-30 σπίτια - καλύβες από κλαδιά και καλάμια.

Τα μοναδικά δείγματα τέχνης στην Αρχαιότερη Νεολιθική Εποχή στη Θεσσαλία είναι τα «ειδώλια». Παράλληλα εντοπίστηκαν τα πήλινα και λίθινα «ενώτια». Μερικά ειδώλια είναι αληθινά αριστουργήματα, όπως ο γυναίκειος κορμός από την Οτζάκι μαγούλα. Ο άντρας που κάθεται μεγαλόπρεπα στο θρόνο, με τα χέρια στους μηρούς είναι ένας τύπος που τον βρίσκουμε και στη Μέση Νεολιθική Εποχή. Η χρήση των ειδωλίων είναι άγνωστη, βρέθηκαν στα σπίτια και ποτέ σε τάφους. Καθώς δεν υπάρχουν ιερά ίσως δηλώνουν κάποια μορφή λατρείας.

Στη Νεότερη Νεολιθική Εποχή (4000 – 2800/2700 π.Χ.) ξεχωρίζουν συνολικά τρεις υποδιαίρεσεις, που οι ονομασίες τους αντιπροσωπεύουν αντίστοιχους οικισμούς. α) Η πρώιμη φάση Τσαγγλί (ή Αράπη μαγούλα, κοντά στη Γιάννουλη Λάρισας). β) Ο πολιτισμός, Δίμηνη και οι όψιμες φάσεις, που καταλήγουν στον χαλκολιθικό πολιτισμό. γ) Ραχμάνι (13 χλμ βόρεια από τη Λάρισα). Τα πιο αξιόλογα στοιχεία για την εποχή βρέθηκαν χάρη στις ανασκαφές που πραγματοποιήθηκαν στο Δίμηνη, όπου δίνουν πλήρη εικόνα μιας οργανωμένης νεολιθικής κοινότητας. Ο οικισμός βρίσκεται πάνω σε χαμηλό λόφο, 5 χλμ βορειοδυτικά από το Βόλο, έξω από το χωρίο Δίμηνη.

Σπουδαίας σημασίας μυκηναϊκό κέντρο της Θεσσαλίας υπήρξε το ορμητήριο των Αργοναυτών, η Ιωλκός, στην περιοχή του σημερινού Βόλου, όπου εκεί δημιουργήθηκαν και εξελίχθηκαν σχεδόν ταυτόχρονα τρεις οικισμοί. Στη συνοικία Παληά, το Δίμηνη και τα Πευκάκια. Στα Παληά, στη θέση «Κάστρο» ή «Άγιοι Θεόδωροι» ανακαλύφθηκαν ανάκτορο, ερείπια κατοικιών, κεραμική και ταφές. Στο Δίμηνη, γνωστό κυρίως για το νεολιθικό οικισμό, αποκαλύφθηκαν μυκηναϊκός οικισμός και μεγάλος θολωτός τάφος, γνωστός σαν Λαμιόσπιτο, με πλούσια κτερίσματα. Στα Πευκάκια τοποθετείται η Νηλεία, η πόλη που ίδρυσε ο Νηλέας, ο αδερφός του Πελία. Η κατοίκηση στο χώρο αυτό είναι συνεχής από τη Νεότερη Νεολιθική Εποχή ως την Υστεροελλαδική (4000 – 1100 π.Χ.) και λόγω της επίκαιρης θέσης του εξελίχθηκε σε σημαντικό εμπορικό σταθμό που συνέδεε την ενδοχώρα με τη Θράκη, τη Μικρά Ασία, τα νησιά και τη νότια Ελλάδα. Οι Φερές (Βελεστίνο), η πόλη που κατοικείται από τη Νεολιθική Εποχή, άκμασε και στη Μυκηναϊκή Εποχή, όπως έδειξαν οι σύγχρονες ανασκαφές, επιβεβαιώνοντας τις αρχαίες παραδόσεις για τον ισχυρό βασιλιά Άδμητο και την Άλκηστη. Στην περιοχή του Αλμυρού, στη λίμνη Βοΐβη και γύρω στον Πηνειό, εντοπίστηκαν αρκετές μυκηναϊκές θέσεις με αξιόλογα ευρήματα που πιστοποιούν τη συνεχή κατοίκηση στο Θεσσαλικό χώρο. Ο 14^{ος} και 13^{ος} αιώνας π.Χ. αποτελούν την κορυφαία φάση της μυκηναϊκής ανάπτυξης, που δόξασε ο Αχιλλέας με τους Μυρμιδόνες.

1.2. ΓΕΩΜΕΤΡΙΚΗ ΕΠΟΧΗ (1.100 – 700 Π.Χ.)

Κατά τα γεωμετρικά χρόνια παρατηρήθηκαν σημαντικές μετακινήσεις των ελληνικών φύλων από τη Μακεδονία και την Ήπειρο. Γύρω στα 1200 π.Χ. οι Βοιωτοί είχαν φύγει από την περιοχή της κεντρικής Πίνδου που κατείχαν από αιώνες με σκοπό να ζήσουν στην Άρνη. Προς την ίδια κατεύθυνση και από την ίδια περιοχή κινήθηκαν αργότερα (1125 – 1100 π.Χ.) οι Θεσσαλοί, που πέρασαν τον Αχελώο ανάμεσα από τα Άγραφα και το Τυμφρηστό. Εγκαταστάθηκαν στην Άρνη, ενώ οι Βοιωτοί προχώρησαν νοτιότερα πρώτα στην Χαιρώνια και έπειτα στον Ορχομενό και στην Κορώνεια, αποκρούοντας του Θράκες και τους Πελασγούς προς τον Παρνασσό.²

² Παπασωτηρίου Γ. και Θανοπούλου Α., (2002). «Η Αρχαία Θεσσαλία», Εκδόσεις Αδερφών Κυριακίδη, Α.Ε. Θεσσαλονίκη.

Μετά το 975 π.Χ. και έως το 800 π.Χ. Μάγνητες μετακινήθηκαν σε αραιά διαστήματα, στην Κρήτη και τη Μικρά Ασία. Από τους κατοίκους της Μυκηναϊκής Εποχής, οι Περραιβοί, στην βορειότατη Θεσσαλία δεν μετακινήθηκαν, αλλά επεκτάθηκαν σε όλη τη λεκάνη των ποταμών Εύρωπου και Τιταρήσιου και στα βόρεια των Τεμπών βουνά. Περραιβοί συναντώνται και στην Πίνδο και στα Αθαμανικά Όροι. Οι Θεσσαλοί επεκτάθηκαν στις πεδιάδες και τον 8^ο π.Χ. αιώνα φαίνεται ότι χωρίζονταν σε πολιτιστικές ζώνες. Θεσσαλοί και Μάγνητες διατήρησαν την πολιτική οργάνωση, που χαρακτηρίζεται «φυλετικό κράτος», ίδια σε όλα τα ελληνικά φύλα, από το μακρινό ιστορικό παρελθόν. Κάθε φύλο αποτελούσε «έθνος». Οι νέοι κάτοικοι χώρισαν τη γη σε κλήρους και όσοι από τους παλαιούς κατοίκους παρέμειναν, υποχρεώθηκαν να καλλιεργούν τη γη και να δίνουν μεγάλο μερίδιο στους Θεσσαλούς, σαν δουλοπάροικοι, όπως οι είλωτες της Σπάρτης, και ονομάζονταν πενέστες. Σε περίπτωση πολέμου, κάθε κλήρος κινητοποιούσε 40 ιπείς και 80 πεζούς, στρατεύοντας και πενέστες. Άρα οι θεσσαλικοί κλήροι είχαν διανεμηθεί σε μεγάλες συγγενικές ομάδες.

Η Θεσσαλία κατείχε μια σημαντική θέση αφενός λόγω της παραγωγής μεγάλης ποσότητας δημητριακών, γεγονός που έδινε τη δυνατότητα για εξαγωγή, και αφετέρου λόγω του περίφημου ιππικού της που αναπτύχθηκε νωρίς.

1.3. ΑΡΧΑΪΚΗ ΕΠΟΧΗ (700 - 478 Π.Χ.)

Κατά την αρχαϊκή εποχή υπήρξαν πολλές μεταβολές στη Θεσσαλία με σημαντικότερη τη διάσπασή της σε τέσσερα φυλετικά κράτη, τη Θεσσαλιώτιδα, την Πελασγιώτιδα, με περίοικους τους Περραιβούς, την Εστιαιώτιδα και τη Φθιώτιδα, με περίοικους τους Αχαιούς της Όθρης και των γύρω περιοχών.

Όταν γίνονταν πόλεμοι τα τέσσερα φυλετικά κράτη ενώνονταν όπου τότε εκλέγονταν ηγέτης ένας από τους τέσσερις ηγεμόνες, ο ταγός. Αρχαιότερος ταγός αναφέρεται ο Αλεύας από τη Λάρισα (Πελασγιώτιδα), στον οποίο αποδίδεται η οργάνωση της συμμαχίας και του συμμαχικού στρατού. Πολλοί ταγοί κρατούσαν τη διοίκηση της

Θεσσαλίας και μετά τη λήξη του πολέμου, έτσι κατά διαστήματα υπήρχε ενιαία κυβέρνηση.

Οι ήττες που υπέστησαν οι Θεσσαλοί κατά την πραγματοποίηση μαχών του Κερρησού από τους Βοιωτούς και της Υάμπολης από τους Φωκείς, γύρω στα 500 π.Χ. είχαν ως αποτέλεσμα να διαμορφώσουν μια αλλιώτικη αντιμετώπισή τους στους Περσικούς Πολέμους.

Όταν το 480 π.Χ. οι Έλληνες νικήθηκαν στη μάχη των Θερμοπυλών θριαμβολογούσαν ότι επηρεάζουν του Πέρσες και μπορούν να υποτάξουν τους Φωκείς. Πραγματικά οι Θεσσαλοί μεσολάβησαν στην σωτηρία της πόλης των Δελφών.

Ωστόσο στη μάχη των Πλαταιών (479 π.Χ.) το θεσσαλικό ιππικό κράτησε ουδέτερη στάση – ενώ είχε ακολουθήσει τους Πέρσες – συμβάλλοντας έτσι στη νίκη των Ελλήνων.

1.4. ΚΛΑΣΙΚΗ ΕΠΟΧΗ (478 - 323 Π.Χ.)

Μετά τους Περσικούς Πολέμους οι Αλευάδες, διατηρούσαν την ταγεία του Κοινού των Θεσσαλών και έδωσαν βοήθεια στους Αθηναίους το 476 π.Χ. στην εκστρατεία του Κίμωνα κατά των Περσών στην Ηιόνα (στο Στρυμόνα) και αργότερα στην κατάληψη της Σκύρου.³ Οι Σπαρτιάτες όμως με στρατηγό τον Λεωτυχίδα, εκστράτευσαν εναντίον των Θεσσαλών, το 469 π.Χ. και τιμώρησαν τους ολιγαρχικούς για την περσόδουλη συμπεριφορά τους, δημιουργώντας το πρώτο ρήγμα στο κοινό των Θεσσαλών.

Στον Πελοποννησιακό Πόλεμο (431-404 π.χ.) η Θεσσαλία κράτησε αποστάσεις, ακόμα κι όταν θιγόταν άμεσα, όπως το 424 π.χ. όταν ο Σπαρτιάτης Βρασίδης διάβηκε τη χώρα. Ταγός ήταν ο Φαρσάλιος Δάοχος (432-405 π.χ.) και στην εποχή του σε όλη

³ Παπασωτηρίου Γ. και Θανοπούλου Α., (2002). «Η Αρχαία Θεσσαλία», Εκδόσεις Αδερφών Κυριακίδη, Α.Ε. Θεσσαλονίκη.

τη Θεσσαλία επικρατούσαν η ειρήνη και η ευημερία, σύμφωνα με το ιστορικό επίγραμμα που χάραξε ο εγγονός του Δάοχος το δεύτερα μισό του 4^{ου} αιώνα π.Χ.

Το 352 π.Χ. κύριος της Θεσσαλίας έγινε ο βασιλιάς της Μακεδονίας Φίλιππος Β' και τη διαίρεσε σε τετράδες, με πρόσωπα της εμπιστοσύνης του. Ο Αλέξανδρος ανανέωσε τη συμφωνία με τα ίδια δικαιώματα που είχε ο Φίλιππος. Στην εκστρατεία του στην Ασία, το 334 π.χ., χρησιμοποίησε το αήττητο θεσσαλικό ιππικό και στο επιστημονικό επιτελείο του περιέλαβε αρκετούς Θεσσαλούς, όπως το μηχανικό Διάδη, το γεωγράφο Μήδιο, τον ιστορικό Κύρσιλο, τον ιδρυτή της Αρμενίας, Άρμενο.

1.5. ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΕΠΟΧΗ (324 – 1204)

Στη Θεσσαλία η επαφή και ο προσηλυτισμός στον χριστιανισμό υλοποιήθηκε από τον 1^ο αιώνα, με πρώτη εστία την Υπάτη και κήρυκα τον Ηρωδίωνα, έναν από τους 70 αποστόλους. Το 2^ο αιώνα τα μεγαλύτερα αστικά κέντρα ήταν η Υπάτη, η Λάρισα, η Δημητριάδα και οι Φθιώτιδες Θήβες. Ο χριστιανισμός προοδευτικά παγιώθηκε και στην Α' Οικουμενική Σύνοδο, το 325, έλαβαν μέρος και οι επίσκοποι Λαρίσης, Αχίλλιος, και Τρίκης, Θεόδωρος.⁴

Τα σωζόμενα ερείπια φανερώνουν σήμερα ακμαίο κοινωνικό και οικονομικό βίο στη Θεσσαλία τον 4^ο αιώνα.

Προκειμένου να παράσχει ασφάλεια στους πληθυσμούς ο Ιουστινιανός (527-565) οχύρωσε τις πόλεις. Συχνότερες ήταν οι σλαβικές, τον 6^ο αιώνα. Ένα από τα σλαβικά φύλα, οι Βελεγιζίτες, θεωρούνται υπαίτιοι της καταστροφής των μνημείων στις Φθιώτιδες Θήβες τον 7^ο αιώνα.

Με τη διοικητική μεταρρύθμιση η Θεσσαλία εντάχθηκε στο Θέμα της Ελλάδας με πρωτεύουσα τη Λάρισα, Τον 8^ο και τον 9^ο αιώνα, παρά τις ληστρικές επιδρομές

⁴ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ. <http://www.thessalia.gov.gr>. Τελευταία ημερομηνία ανάκτησης: 22-6-2010.

Βουλγάρων και Σαρακηνών, η Θεσσαλία γνώρισε μεγάλη οικονομική άνθηση. Τον 11^ο αιώνα η Θεσσαλία δέχτηκε τις επιδρομές των Νορμανδών, που ερήμωσαν τη χώρα και πολιορκήσαν τη Λάρισα. Ο διοικητής του θέματος, Λέων Κεφαλός αμύνθηκε επί έξι μήνες και με τη βοήθεια του αυτοκράτορα Αλεξίου Α' Κομνηνού (1081-1118) έτρεψε σε φυγή τους πολιορκητές. Τους αγώνες κατά των Νορμανδών περιγράφει στο βιβλίο της «Αλεξιάς» η κόρη του Αλεξίου Α', Άννα Κομνηνή, και δίνει αρκετές πληροφορίες για τη Θεσσαλία εκείνης της εποχής.

1.6. ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑ & ΝΕΟΤΕΡΟΙ ΧΡΟΝΟΙ (1423 - 1881)

Η παρουσία των Τούρκων στη Θεσσαλία σημειώνεται από το τέλος του 14^{ου} αιώνα, όταν ο σουλτάνος Βαγιαζίτ πέρασε στην Ευρώπη το 1393 και από τη Μακεδονία κατέβηκε στη Θεσσαλία. Οριστικά την κατέλαβε ο Μουράτ Β' το 1423 και εγκατέστησε 5.000 - 6.000 «φίλεργους εμπειροπόλεμους χωρικούς» από το Ικόνιο της Μικράς Ασίας για να καλλιεργούν τη γη.⁵ Οι Θεσσαλοί δοκιμάστηκαν από την καταπίεση των Τούρκων. Πολλοί αναγκάστηκαν να καταφύγουν στις δυσπρόσιτες άγονες ορεινές περιοχές του Πηλίου και των Αγράφων, εγκαταλείποντας την εύφορη πεδιάδα, όπου η ζωή των αγροτών ήταν αβάσταχτη, καθώς η σχέση με τους γαιοκτήμονες ήταν δουλοπαροικιακή, όπως στην αρχαιότητα των πενεστών.

Οι ίδιοι και τα παιδιά τους εργάζονταν υποχρεωτικά στο ίδιο τιμάριο και πλήρωναν φόρους νόμιμους και αυθαίρετους. Οι πλημμύρες, οι φτωχές σε παραγωγή χρονιές και η ελονοσία συμπλήρωναν την εξαθλίωση.

Οι Τούρκοι για να εξασφαλίσουν την τάξη ίδρυσαν στα θεσσαλικά Άγραφα το πρώτο αρματολίκι, θεσμός που στα μέσα του 15^{ου} αιώνα καθιερώθηκε σε όλη την περιοχή των Βαλκανίων.

Μεγάλο πλήγμα υπέστη ο ελληνικός λαός μετά τα Ορλωφικά (1770 - 1774), όταν οι Τούρκοι πυρπόλησαν τους οικισμούς, κατέστρεψαν τη μοναδική εκκλησία που είχε απομείνει στη Λάρισα, του Αγίου Αχιλλείου, άρπαξαν τις περιουσίες των πλουσίων

⁵ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ. <http://www.thessalia.gov.gr>. Τελευταία ημερομηνία ανάκτησης: 22-6-2010.

και αφάνισαν τους κατοίκους. Έτσι τις παραμονές της Ελληνικής Επανάστασης στη Λάρισα δεν υπήρχε χριστιανική εκκλησία, αλλά υπήρχαν συναγωγή και 24 τζαμιά.

Την εποχή αυτή αναπτύχθηκαν σημαντικά βιοτεχνικά κέντρα στη Θεσσαλία. Ονομαστές ήταν οι κόκκινες βαφές από το ριζάρι, τα μάλλινα νήματα, το μετάξι, τα υφαντά, οι επενδύτες, που τροφοδοτούσαν τις ξένες αγορές. Ο Τύρναβος, η Τσαριτσάνη, η Ραψάνη και προπάντων τα Αμπελάκια με τον πρωτοποριακό συνεταιρισμό τους ανέπτυξαν βιοτεχνίες βαφής και υφαντουργία.

Στα τέλη του 18^{ου} αιώνα και αρχές του 19^{ου} αιώνα χτίστηκαν πολλά αρχοντικά, μοναστήρια, εκκλησίες και σχολεία. Την εποχή αυτή διακρίθηκαν αρκετοί Θεσσαλοί στα γράμματα και συνέβαλαν στον ξεσηκωμό του γένους. Όπως ο Ρήγας Φεραίος, ο Άνθιμος Γαζής, ο Γρηγόριος Κωνσταντάς, ο Δανιήλ Φιλιππίδης, ο Κωνσταντίνος Οικονόμος ο εξ Οικονόμων, ο Θεόκλης Φαρμακίδης, ο Στέφανος Κομμητάς, Έλληνες της διασποράς που είχαν μνηθεί στη Φιλική Εταιρεία.

Σημαντική υπήρξε η συμμετοχή των Θεσσαλών στους αγώνες στη Στερεά και την Πελοπόννησο. Παρόντες ήταν και στις εθνικές συνελεύσεις.

Στον Ελληνοτουρκικό πόλεμο του 1897 η Θεσσαλία δοκιμάστηκε και πάλι όταν ο στρατός αναγκάστηκε να υποχωρήσει ως την περιοχή της Λαμίας, όπου υπογράφηκε ανακωχή, με νέα όρια. σε βάρος της Ελλάδας. Οι υπόλοιπες περιοχές της Θεσσαλίας απελευθερώθηκαν στους Βαλκανικούς Πολέμους το 1912 - 1913, ενώ είχε προηγηθεί η μεγάλη αγροτική επανάσταση το 1910. Μετά την απελευθέρωση η Θεσσαλία αναπτύχθηκε οικονομικά, δημογραφικά και πολιτιστικά. Σημαντική υπήρξε η συμβολή της στον αντιστασιακό αγώνα στη γερμανική κατοχή στα 1941 - 1944, για αυτό αντιμετωπίστηκε με ιδιαίτερη σκληρότητα από τους εχθρούς.⁶

⁶ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ. <http://www.thessalia.gov.gr>. Τελευταία ημερομηνία ανάκτησης: 22-6-2010.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ: Η ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

2.1. ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ – ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Η Περιφέρεια Θεσσαλίας βρίσκεται στο κεντρικό – ανατολικό σημείο του ηπειρωτικού τμήματος της Ελλάδος. Η Θεσσαλία διαθέτει τέσσερις νομούς οι οποίοι είναι οι εξής: Καρδίτσα, Λάρισα, Μαγνησία και Τρίκαλα, ενώ περιλαμβάνει ολική έκταση 14.036 χλμ² (10,6% της συνολικής έκτασης της χώρας).

Προς Βορρά βρίσκεται κοντά στις Περιφέρειες της Δυτικής και της Κεντρικής Μακεδονίας, προς Νότο στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδος, Δυτικά στην Περιφέρεια Ηπείρου, ενώ Ανατολικά συνορεύει με το Αιγαίο Πέλαγος.

Από τη συνολική έκταση που διαθέτει η περιφέρεια της Θεσσαλίας, το 36,0% του εδάφους χαρακτηρίζεται ως πεδινό, το 17,1% χαρακτηρίζεται ως ημιορεινό, ενώ το 44,9% χαρακτηρίζεται ως ορεινό.

Ο εδαφικός της σχηματισμός παρουσιάζει ψηλά βουνά τα οποία περικλείουν το Θεσσαλικό κάμπο, ο οποίος στην ουσία θεωρείται η μεγαλύτερη πεδιάδα της Ελλάδας που διαρρέεται δυτικά προς τα ανατολικά από τον ποταμό Πηνειό, ο οποίος είναι το τρίτο μεγαλύτερο ποτάμι της χώρας. Τα βουνά που διαθέτει η Θεσσαλία είναι ο Όλυμπος, το νότιο τμήμα της οροσειράς της Πίνδου, ο Ιταμός, το Πήλιο και η

Όθρυς. Ιδιαίτερης σημασίας είναι η τεχνητή λίμνη του Ταυρωπού, η οποία δημιουργήθηκε ύστερα από απόφραξη της κοίτης του Ταυρωπού, παραπόταμου του Αχελώου.

2.1.1.Σύντομη παρουσίαση των τεσσάρων Νομών

Η πόλη της Καρδίτσας

Η Καρδίτσα, η οποία αποτελεί και πρωτεύουσα του νομού, είναι χτισμένη σε παραπόταμο του Πηνειού. Βρίσκεται σε απόσταση 10 χλμ από τις υπώρειες της Πίνδου στο κέντρο του θεσσαλικού κάμπου -από όπου μπορεί η ονομασία του νομού να αποτελεί διοικητικό, οικονομικό και πολιτιστικό κέντρο του νομού- ενώ παρουσιάζει μια έντονη εμπορική δραστηριότητα.⁷ Οι ευρύχωρες πλατείες, το μεγάλο πάρκο Παυσίλυπο οι πεζόδρομοι, οι μικροί πευκώνες και τα καλλωπιστικό φυτά είναι διάσπαρτα γύρω-γύρω από τα παλαιά αλλά και τα σύγχρονα κτίρια. Αυτή η έντονα φυσική εικόνα δίνει διαφορετικό αέρα στην πόλη. Η Καρδίτσα δημιουργήθηκε κατά τα χρόνια της Τουρκοκρατίας και συγκεκριμένα κατά τα τέλη του 17^{ου} αιώνα από τους κατακτητές, οι οποίοι ωστόσο δεν μπορούσαν πια να υποφέρουν τις επιθέσεις των Αγραφιωτών. Ταυτόχρονα εγκαταστάθηκαν και ορισμένοι εύποροι Έλληνες. Η πρώτη σημαντική καταγραφή όσον αφορά την Καρδίτσα πηγάζει από πρόθεση της Ι. Μ. Αγ. Τριάδας (Δρακότρυπα), όπου γίνεται αναφορά για τη "Μαγούλα Καρδιτζίου" (μέσα 18^{ου} αιώνα). Ενδιαφέρον αποτελεί και το γεγονός ότι ο Βρετανός περιηγητής Leake επιβεβαιώνει την ύπαρξη της πόλης στα 1810. Κατά τη δεκαετία 1810 -1818 η πόλη είχε ήδη αναπτυχθεί και ήταν ένας σημαντικός σταθμός και κέντρο εμπορίου ταυτόχρονα στην πεδινή και την ορεινή περιοχή. Στα 1821 η πόλη χτυπήθηκε από πανούκλα με αποτέλεσμα να αποδεκατιστεί ο πληθυσμός της. Η πόλη κατοικήθηκε εκ νέου ύστερα από τον απελευθερωτικό αγώνα, το έτος 1858. Οι Έλληνες εγκαταστάθηκαν στη συνοικία Βαρούσι (εκτιμάται γύρω στις 32 οικογένειες) όπου και συνέχισαν τον αγώνα με τη γη και τον εχθρό. Η πόλη της Καρδίτσας θα ανακηρυχθεί σε δήμο το 1882.

⁷ Καρδίτσα. <http://www.karditsa.gr>. Τελευταία ημερομηνία ανάκτησης: 22-6-2010.

Το μεγάλο πάρκο του Πανσίλυπου χαρακτηρίζεται ως το σημαντικότερο αξιοθέατο που διαθέτει η Καρδίτσα. Οι μελέτες επέκτασης και ένωσης του Πανσίλυπου με την πλατεία Πλαστήρα είχαν ως σκοπό να επιτύχουν ταυτόχρονα δυο σημαντικά στοιχεία: τη λειτουργικότητα με την καλαισθησία και το σεβασμό προκειμένου να ανταποκριθούν στις αυξημένες ανάγκες του σύγχρονου πολίτη, προσδίδοντάς του την ιδιότητα ενός κέντρου αναφοράς και συνάντησης.

Όσον αφορά τα υπόλοιπα αξιοθέατα στην Καρδίτσα είναι γεγονός πως είναι ελάχιστα σε αριθμό, ωστόσο παρά το γεγονός ότι έχει αυτό το μειονέκτημα, η πόλη παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον στον κάθε επισκέπτη-περιηγητή.

Η μητρόπολη του Αγίου Κων/νου του 19^{ου} αιώνα περικλείει τοιχογραφίες του γνωστού Καρδιτσιώτη ζωγράφου Δημήτρη Γιολλάση. Όμορφο ξυλόγλυπτο τέμπλο διακοσμεί την εκκλησία της Ζωοδόχου Πηγής (Καμινάδων), επίσης του 19^{ου} αιώνα. Το δημοτικό κτήριο της νέας αγοράς (το οποίο σχεδιάστηκε και χτίστηκε από τις πρώτες δεκαετίες του αιώνα) αποτελεί κόσμημα για την πόλη.

Μεγάλης σημασίας αποτελεί ο μνημειακός χαρακτήρας του λόγω του αρχιτεκτονικού του ρυθμού. Πρόκειται για το λεγόμενο "Μοντέρνο Κίνημα", το οποίο στηρίχτηκε στον αρχιτεκτονικό τύπο (αγοράς) της Ελληνιστικής και Ρωμαϊκής περιόδου.

Εξίσου σπουδαία είναι και τα νεοκλασικά κτίρια του πρώην κιν/φου "Παλλάς" και του ξενοδοχείου Άρνη. Αφενός το "Παλλάς" χτίστηκε στα τέλη του 19^{ου} αιώνα και αρχικά λειτουργούσε ως ξενοδοχείο, και αφετέρο το ξενοδοχείο "Άρνη" κτίστηκε το 1920 από γάλλο αρχιτέκτονα και διαθέτει θολωτό τρούλο.

Θαυμάσιος αποτελεί ο ανδριάντας του Ν. Πλαστήρα (του επονομαζόμενου Μαύρου Καβαλάρη) που βρίσκεται σε κεντρικό σημείο της πόλης, αλλά και η προτομή του Γ. Καραϊσκάκη υπάρχουν για να τονίσουν με τον τρόπο τους τη σημασία και τη σπουδαιότητα της προσωπικότητας των δύο σπουδαίων ανδρών και το σπουδαίο έργο τους στη νεότερη ελληνική ιστορία.

Τέλος, μερικά ακόμη σπουδαία στοιχεία αρχιτεκτονικής και ιστορικής αναφοράς υπογραμμίζουν ακόμη περισσότερο την ιστορική αξία της πόλης. Πρόκειται για το

Δικαστικό Μέγαρο, το ανακαινισμένο οίκημα της Επισκοπής, το πέτρινο κτίριο της Εθνικής Τράπεζας, το Λαογραφικό Μουσείο (έτος ίδρυσης 1980) όπου εκτίθεται η συλλογή έργων του Γ. Βαλταδώρου και συχνά πραγματοποιούνται εκθέσεις ελλήνων δημιουργών.

Η πόλη της Λάρισας

Η Λάρισα η πρωτεύουσα της Θεσσαλίας είναι μια σύγχρονη πόλη σήμερα με όλες τις αναμενόμενες υπηρεσίες και εγκαταστάσεις.⁸ Πολλοί από τους μεγάλους δρόμους έχουν μετατραπεί έτσι ώστε να συμπεριλάβουν πεζόδρομους και μονοπάτια γύρω από την πόλη (καθώς το περπάτημα αποτελεί μια έντονη δραστηριότητα τόσο για τους ντόπιους όσο και για τους τουρίστες) δίνοντας την ευκαιρία στον κάθε περιηγητή να ανακαλύψει τις κρυμμένες ομορφιές της πόλης.

Η Λάρισα έχει σπουδαία ιστορία η οποία ξεκινά χιλιάδες χρόνια πριν. Οι ανακαλύψεις και τα ευρήματα φανερώνουν ότι η ύπαρξη της περιοχής χρονολογείται ήδη από την Παλαιολιθική περίοδο. Μερικά σημαντικά παραδείγματα είναι και τα διάφορα εκθέματα και ευρήματα από την εν λόγω περιοχή τα οποία μπορεί να δει καθένας στο Αρχαιολογικό Μουσείο της πόλης. Η Λάρισα είναι μια πολύ όμορφη πόλη η οποία προσφέρει πολλά στους επισκέπτες.

Σήμερα στο σημείο όπου βρίσκεται η κεντρική πλατεία, κατά την αρχαιότητα αποτελούσε η ελεύθερη αγορά της αρχαίας πόλης περιστοιχισμένη από ναούς, δημόσια κτίρια καθώς και τις οικίες των αρχόντων. Στον συγκεκριμένο χώρο επιτρεπόταν η είσοδος μόνο στους ελεύθερους πολίτες οι οποίοι ήταν συγχρόνως και οικονομικά ανεξάρτητοι.

Αγρότες, τεχνίτες και λοιποί που η δουλειά τους ήταν χειρονακτική θεωρούνταν δούλοι, οι επονομαζόμενοι «πενέστες», και συγκεντρώνονταν στις εμπορικές αγορές. Στην πλατεία Εθνάρχου Μακαρίου (πλατεία ταχυδρομείου), τοποθετείται ο ναός του Κερδώου Απόλλωνα, όπου στήνονταν τα ψηφίσματα.

⁸ Λάρισα. <http://www.larissa.gr>. Τελευταία ημερομηνία ανάκτησης: 22-6-2010.

Το ολιγαρχικό πολίτευμα της Λάρισας μεταβάλλεται και γίνεται δημοκρατικό κατά τα τέλη του 5ου αι. π.Χ. περίπου. Την τελευταία της ακμή η Λάρισα γνωρίζει την εποχή της ρωμαϊοκρατίας όταν γίνεται έδρα του νέου κοινού των Θεσσαλών, με ανώτατο άρχοντα το "Στρατηγό".

Ωστόσο τα πιο σπουδαία μνημεία της εποχής αυτής χαρακτηρίζονταν τα δύο αρχαία θέατρα: το πρώτο και πιο επιβλητικό, στη νότια πλαγιά του λόφου "Φρούριο" και εν μέρει σήμερα ορατό (ως αποτέλεσμα συστηματικών ανασκαφικών ερευνών που ξεκίνησαν το 1977 και συνεχίζονται μέχρι σήμερα), κατασκευάστηκε στην ελληνιστική εποχή, πιθανότατα στο τέλος του 3ου αι. π.Χ. στα χρόνια του Βασιλιά της Μακεδονίας Φίλιππου του Ε' και χρησιμοποιήθηκε για παραστάσεις και άλλα δρώμενα μέχρι το Β' μισό του 1ου αι. π.Χ. Τότε κατασκευάστηκε το δεύτερο μικρότερο αρχαίο θέατρο, το οποίο προοριζόταν για θεατρικές παραστάσεις και άλλες πνευματικές εκδηλώσεις.

Στη Λάρισα εγκαταστάθηκε και πέθανε ο πατέρας της ιατρικής Ιπποκράτης (460-370 π.Χ.). Η πόλη παρουσιάζει σημαντική πνευματική δραστηριότητα. Ο Πολιτιστικός Οργανισμός Δήμου Λάρισας μέσα από προγράμματα έχει παίξει σημαντικό ρόλο στην εξέλιξη της πόλης, με τις πολλές

δραστηριότητες, όπως εκδηλώσεις, σπουδαίες εκδόσεις και ιδιαίτερα μέσα από την ύπαρξη του Θεσσαλικού Θεάτρου, το οποίο ιδρύθηκε το 1975 με πρωτοβουλία της Άννας Βαγενά, του Κώστα Τσιάνου και του Γιώργου Ζιάλα. Είναι το πρώτο περιφερειακό θέατρο στην Ελλάδα και έχει να παρουσιάσει μόνο επιτυχίες.

Η πόλη του Βόλου

Η πόλη του Βόλου βρίσκεται στους πρόποδες της χερσονήσου του Πηλίου στο κέντρο της Ελλάδας.⁹

⁹ Μαγνησία. <http://www.magnesia.gr>. Τελευταία ημερομηνία ανάκτησης: 22-6-2010.

Η πόλη του Βόλου είναι η πολιτική και οικονομική πρωτεύουσα του νομού και έχει πληθυσμό 71.000 κατοίκους, ενώ ο Βόλος αποτελεί το κύριο εξαγωγικό κέντρο της Θεσσαλίας.

Κατά την αρχαιότητα η πόλη του Βόλου λεγόταν Ιωλκός και η οποία έχει μείνει γνωστή από την Αργοναυτική Εκστρατεία.

Κατά τη διάρκεια της τουρκικής κατοχής στην Ελλάδα, η πλειοψηφία των χωριών στις γύρω ακτές εγκατέλειψαν τα σπίτια τους και εγκαταστάθηκαν ψηλά στις πλαγιές των βουνών του Πηλίου. Αυτό έγινε προκειμένου να απομακρυνθούν όσο μπορούν από τους Τούρκους.

Κατά το έτος 1881 ο Βόλος απέκτησε την ανεξαρτησία του από την οθωμανική αυτοκρατορία ενώ παράλληλα ενσωματώθηκε στο ελληνικό κράτος. Παρά το γεγονός ότι τότε η πόλη διέθετε μόλις 4.900 κατοίκους, κατόρθωσε να αναπτυχθεί με γρήγορους ρυθμούς με αποτέλεσμα οι πληθυσμός να διπλασιαστεί στις επόμενες 4 δεκαετίες. Οι έμποροι, οι επιχειρηματίες, οι βιοτέχνες και οι ναυτικοί εγκαταστάθηκαν στην ευρύτερη περιοχή του Βόλου και αυτό συνέτεινε στην εξέλιξη της πόλης.

Η πόλη του Βόλου ιδρύθηκε στα μέσα του 19ου αιώνα. Πρόκειται για μια ζωντανή πόλη. Η πόλη έχει μια σημαντική παραλία η οποία είναι επενδεδυμένη με πολλά ζαχαροπλαστεία, καφετέριες, μπαρ, εστιατόρια και μεζεδοπωλεία

Στη δεκαετία του '20 και στις αρχές της δεκαετίας του '30 ο Βόλος δέχτηκε ένα μεγάλο ποσοστό προσφύγων από τη Μικρά Ασία, ειδικά από την Ιωνία (όπου και στη συνέχεια δημιουργήθηκε και η Νέα Ιωνία Βόλου) και έγινε γρήγορα βασικό κέντρο για την επιχειρηματική τους δραστηριότητα. Οι μικρές συντεχνίες που διέθετε η πόλη σταδιακά μεταβλήθηκαν σε βιομηχανίες κι αυτό είχε ως αποτέλεσμα να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο όσον αφορά ελληνικό καπνό, στην κλωστοϋφαντουργία και την επεξεργασία ακατέργαστων υλικών.

Το 1955 η πόλη επλήγη από δυνατούς σεισμούς με αποτέλεσμα να υποστεί σοβαρές καταστροφές. Έτσι σταδιακά ο Βόλος ξαναχτίστηκε σε σχέδια τα οποία μετέβαλλαν την αρχική όψη του. Η ανάπτυξη της πόλης περιέλαβε μια ραγδαία βιομηχανική αύξηση, την αναβάθμιση του λιμένα και την ανάπτυξη υποδομών για την υποστήριξη του τουρισμού καθώς η πόλη είχε εξελιχθεί σε σπουδαίο τουριστικό προορισμό λόγω της γεωγραφικής θέσης που έχει στο κέντρο μιας ευρύτερης τουριστικής περιοχής (Πήλιο, Σποράδες, Ευβοϊκός κόλπος).

Πρωτεύουσα του νομού μαζί με το Δήμο Νέας Ιωνίας, θεωρείται μια από τις σημαντικότερες μεγάλες πόλεις της Ελλάδας και ταυτόχρονα εμπορικό λιμάνι, σημαντική βιομηχανική περιοχή και έδρα του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας.

Το λιμάνι του Βόλου παρουσιάζει σε καθημερινή βάση έντονη δραστηριότητα με δρομολόγια προς τα νησιά των Σποράδων: Σκιάθο, Σκόπελο και Αλόνησο. Ο Βόλος αποτελεί μια απαραίτητη στάση στο δρόμο για το Πήλιο, που βρίσκεται ακριβώς δίπλα του.

Ο Βόλος επίσης διαθέτει πολλές φυσικές ομορφιές όπως πάρκα, ενώ η πόλη παρουσιάζει επίσης έντονο ενδιαφέρον από πολιτιστική άποψη καθώς υπάρχουν το Αρχαιολογικό Μουσείο το οποίο περιλαμβάνει ευρήματα από τη γύρω περιοχή που χρονολογούνται από την Εποχή του Χαλκού μέχρι την Ελληνιστική περίοδο. Η Δημοτική Πινακοθήκη, επίσης, είναι ενδιαφέρουσα, ενώ τέλος στο Δημαρχείο του Βόλου υπάρχει μια συλλογή από πίνακες και γλυπτά σύγχρονων ελλήνων καλλιτεχνών.

Η πόλη των Τρικάλων

Η πόλη των Τρικάλων είναι ένας από του νομούς που συνθέτουν την περιφέρεια της Θεσσαλίας, ενώ η πρωτεύουσα της περιοχής είναι τα Τρίκαλα, τα οποία οφείλουν την

ονομασία τους από τη νύμφη Τρίκκα ή Τρίκκη. Ο Ληθαίος ποταμός που διασχίζει την πόλη προσθέτει ένα υπέροχο σκηνικό και γοητεία στα Τρίκαλα.¹⁰

Για τον Ληθαίο ποταμό υπάρχουν πολλές αναφορές από συγγραφείς κατά την αρχαιότητα, γεγονός που συνέτεινε να αποτελέσει πηγή έμπνευσης και δημιουργίας αξιόλογων έργων από νεότερους λογοτέχνες. Η πόλη διαθέτει έναν σημαντικό αριθμό από αξιοθέατα και σώζει καλοχτισμένα αρχοντικά, όπως το κτίριο της παλαιάς εφορίας, στην οδό Γαριβάλδη. Στεγάζει το λαογραφικό μουσείο και την πινακοθήκη. Θα ανακαλύψετε ενδιαφέρουσες γωνιές στην παλαιά συνοικία Βαρούσι, η οποία έχει κηρυχθεί διατηρητέα. Οι ναοί και οι αρχαιότητες με την επιβλητική τους όψη τραβούν το ενδιαφέρον των τουριστών. Από το λόφο της αρχαίας ακρόπολης, με τα λείψανα του βυζαντινού φρουρίου και το ρολόι, θα δείτε την πόλη από ψηλά.

Τα Τρίκαλα είναι ένας νομός με μια πολύ ενδιαφέρουσα ιστορία, ενώ θεωρείται από πολλούς ως η γενέτειρα του διάσημου γιατρού Ασκληπιού. Μετά από ανασκαφές που πραγματοποιήθηκαν, οι επισκέπτες στην περιοχή μπορούν να δουν τα καλά διατηρημένα ψηφιδωτά που βρίσκονται στο χώρο του παλιού Ασκληπιείου.

Η πόλη συνδυάζει τον παραδοσιακό χαρακτήρα της περιοχής με τα χαρακτηριστικά μιας σύγχρονης πόλης.

Τα πρώτα ίχνη της ιστορίας στα Μετέωρα χρονολογούνται από το 1430 μ.Χ., όταν τότε οι πρώτοι ερημίτες εγκαταστάθηκαν εδώ. Τα εξαιρετικά πέτρινα μοναστήρια που υπάρχουν στην περιοχή έχουν χαρακτηριστεί από την UNESCO ως μοναδικό φαινόμενο πολιτιστικής κληρονομιάς

Τέλος, η Περιφέρεια Θεσσαλίας έχει αξιόλογο ορυκτό πλούτο όπως χρωμίτη, θειούχα μεταλλεύματα, αμιάντο, ιλμενίτη και τελευταία, ανακαλυφθέντα κοιτάσματα λιγνίτη.

¹⁰ Τρίκαλα. <http://www.3kala.gr>. Τελευταία ημερομηνία ανάκτησης: 22-6-2010.

2.2. ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ

Με βάση την απογραφή πληθυσμού το έτος 2001 οι κάτοικοι της Θεσσαλίας ανέρχονται σε 754.393, γεγονός που αντιστοιχεί στο 7,2% του συνολικού πληθυσμού της Ελλάδας. Αποτελεί την τρίτη σε πληθυσμιακό μέγεθος Περιφέρεια.¹¹

Παράλληλα έχει παρατηρηθεί ότι ο ρυθμός αύξησης του πληθυσμού της Περιφέρειας είναι μικρότερος συγκριτικά με εκείνον της Χώρας γενικότερα. Η πληθυσμιακή πυκνότητα της Περιφέρειας είναι 52,9 κατ. ανά τετρ. χλμ. έναντι 79,7 της χώρας.

2.2.1. Περιφερειακό ΑΕΠ

Το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Περιφέρειας Θεσσαλίας βρίσκεται σε χαμηλότερο επίπεδο του αντίστοιχου μέσου κατά κεφαλήν ΑΕΠ της χώρας. Συγκεκριμένα καλύπτει το 90% του μέσου κατά κεφαλήν ΑΕΠ της χώρας για το έτος 2001.

Σχετικά με τη δομή του παραγωγικού συστήματος της περιφέρειας πρέπει να σημειώσουμε ότι η Θεσσαλία στηρίζεται κυρίως στον πρωτογενή τομέα (35%), όπου παράγει το 6,6% του συνολικού Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος της χώρας, τον δευτερογενή το 22,4% και τέλος τον τριτογενή τομέα το 43,1% του περιφερειακού Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος. Τα αντίστοιχα ποσοστά για τη χώρα είναι 15% για τον πρωτογενή τομέα, 25% για τον δευτερογενή και 60% για τον τριτογενή.

2.2.2. Απασχόληση

Η σχετικά μικρή κλίμακα βιομηχανικής παραγωγής και ο έντονα δασικός και γεωργοκτηνοτροφικός χαρακτήρας της περιοχής, προσδιορίζουν σαφώς και τον

¹¹ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ. <http://www.thessalia.gov.gr>. Τελευταία ημερομηνία ανάκτησης: 22-6-2010.

χαρακτήρα της απασχόλησης, που διοχετεύεται στον πρωτογενή κύριο τομέα.¹² Πιο αναλυτικά, το 31,7% των απασχολουμένων εργάζεται στον πρωτογενή τομέα, το 15,4% στον δευτερογενή τομέα και το 43,9% στον τριτογενή τομέα, ενώ τα αντίστοιχα εθνικά ποσοστά είναι 19,8%, 22,5% και 57,7% (2001). Κατά την περίοδο 1999-2001 φαίνεται μια σαφής τάση ενίσχυσης του τριτογενή τομέα και μείωσης του δευτερογενή, ενώ ο πρωτογενής τομέας παραμένει στο ίδιο επίπεδο.

Ιδιαίτερο πρόβλημα θεωρείται η σταδιακή αλλά σοβαρή ελάττωση της βιομηχανικής απασχόλησης στις βιομηχανικές περιοχές ιδιαίτερα του Βόλου αλλά και της Λάρισας. Η μείωση αυτή της απασχόλησης, παρά το γεγονός ότι σε ορισμένο ποσοστό παρουσίασαν μια ισορροπία (διαμοιρασμό) λόγω της αύξησης των δραστηριοτήτων του τριτογενή τομέα, ωστόσο έχει επιφέρει σοβαρά προβλήματα επανακατάρτισης του εργατικού δυναμικού που παρουσιάζουν ή προβλέπεται να παρουσιάσουν αυξημένη ζήτηση.

2.2.3. Ανεργία

Το ποσοστό ανεργίας στην Περιφέρεια εκτιμάται ότι ανέρχεται στο 8,5% και παρόλο που είναι σαφώς λιγότερο από το αντίστοιχο εθνικό, που ανέρχεται στο 10,25%, ωστόσο είναι σημαντικό.¹³ Τα ποιοτικά χαρακτηριστικά της ανεργίας στη Θεσσαλία διαφέρουν από τα εθνικά. Έτσι το ποσοστό μακροχρόνιας ανεργίας στη Θεσσαλία το 2001 ήταν 65,6%, ενώ στη χώρα 57,1. Το ποσοστό ανεργίας στις γυναίκες και στους νέους είναι 14,5% και 30,3% στην Περιφέρεια, ενώ στη χώρα είναι 15,9% και 32,3% αντίστοιχα.

¹² ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ. <http://www.thessalia.gov.gr>. Τελευταία ημερομηνία ανάκτησης: 22-6-2010.

¹³ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ. <http://www.thessalia.gov.gr>. Τελευταία ημερομηνία ανάκτησης: 22-6-2010.

Σταδιακή αυτή μεταβολή που έχει παρουσιάσει το ποσοστό ανεργίας στη Θεσσαλία τα τελευταία χρόνια έχει πάρει μορφή σταθερή. Πιο αναλυτικά, το ποσοστό ανεργίας το έτος 1997 ήταν 7,9%, το 1999 ανέβηκε στο 8,9% και το 2001 έπεσε στο 8,5% (τα εθνικά ποσοστά ανεργίας είναι 9,7% για το 1997, 10,0% το 1999 και 10,3% για το 2001).

2.3. ΟΙ ΤΟΜΕΙΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ

2.3.1. Πρωτογενής τομέας

Όπως ήδη αναφέρθηκε στην περιφέρεια Θεσσαλίας ο πρωτογενής τομέας παραγωγής θεωρείται ο πιο σπουδαίος καθώς η οικονομία και των τεσσάρων νομών στηρίζεται σε αυτόν.¹⁴ Αφενός λόγω συμμετοχής στο ΑΠΠ και την απασχόληση, και αφετέρου καθώς προσφέρει πρώτες ύλες σε σημαντικό μέρος της μεταποίησης. Τα θετικά στοιχεία που διαθέτει η Θεσσαλία είναι ο Θεσσαλικός κάμπος (μεγαλύτερη πεδιάδα της χώρας) και η σχετικά γρήγορη εξοικείωση που παρουσιάζουν οι παραγωγοί όσον αφορά τις καινούριες εξελίξεις της τεχνολογίας και της αγοράς. Είναι σημαντικό να τονίσουμε ότι στη γεωργία, που συνεισφέρει κατά 66% στο εισόδημα της Περιφέρειας από τον πρωτογενή τομέα, προέκυψαν κατά τα τελευταία 10-15 χρόνια αξιόλογες μεταβολές τόσο στον όγκο της παραγωγής, όσο και στη διάρθρωση των καλλιεργειών (με πρώτα τα προϊόντα από άποψη αύξησης το σκληρό σιτάρι και το βαμβάκι).

Ο τύπος της αναδιάρθρωσης των καλλιεργειών που προέκυψε είχε ως αποτέλεσμα την άμεση μεγιστοποίηση του γεωργικού εισοδήματος, αλλά όχι και την εναρμόνιση στις μέσο και μακροπρόθεσμες προοπτικές της ισορροπίας προσφοράς και ζήτησης.

Η κτηνοτροφία αποτελεί ένας ακόμη κλάδος επίσης σημαντικός για την περιφέρεια της Θεσσαλίας ενώ οι αναπτυξιακές τάσεις, που δημιουργήθηκαν λόγω της αύξησης

¹⁴ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ. <http://www.thessalia.gov.gr>. Τελευταία ημερομηνία ανάκτησης: 22-6-2010.

της ζωικής παραγωγής και του ζωικού κεφαλαίου χοίρων και βοοειδών κατά την προηγούμενη δεκαετία έδωσε νέες ελπίδες για σημαντική εξέλιξη και βελτίωση του τομέα της αιγοπροβατοτροφίας.

Η δασοπονία επίσης έχει προοπτικές περαιτέρω ανάπτυξης. Το γεγονός ότι στις περιοχές αυτές ακόμη υπάρχουν δάση και ταυτίζονται συμπτωματικά με τις προβληματικές ζώνες της Περιφέρειας, είναι ένας από τους παράγοντες παρεμπόδισης της περαιτέρω εξέλιξης του τομέα (κυρίως λόγω ελλείψεων σε υποδομές), αλλά παράλληλα δίνουν τη δυνατότητα για αξιοποίησή του στο πλαίσιο προσπαθειών για τη καλύτερευση της κατάστασης στις ζώνες αυτές.

Οι νεώτερες μορφές αλιείας (ιχθυοκαλλιέργειες) έως σήμερα δεν έχουν παρουσιάσει κάποια πρόοδο, παρά το γεγονός ότι η περιοχή δίνει αυτήν την δυνατότητα για την μελλοντική ανάπτυξη του τομέα. Ένα αρκετά μεγάλο ποσοστό των αλιευμάτων προέρχεται από τον Παγασητικό, η μείωση της ρύπανσης του οποίου μπορεί να συνδυάσει την περιβαλλοντική και οικονομική.

2.3.2. Δευτερογενής τομέας

Ένας ακόμη τομέας πολύ σημαντικός για την περιφέρεια της Θεσσαλίας αποτελεί και ο δευτερογενής, καθώς στην περιφέρεια υπάρχει έντονη ανάπτυξη της μεταποίησης, ιδιαίτερα της Μαγνησίας και της Λάρισας (δίπολο Λάρισα – Βόλος), ιδίως για τις μεγαλύτερες μονάδες, οι οποίες κατευθύνονται πιο πολύ στον πρώτο νομό.¹⁵ Οι μικρές παραγωγικές μονάδες που διαθέτει η περιφέρεια, ωστόσο είναι κυρίως οι οικογενειακές που λειτουργούν σε παραδοσιακούς κλάδους, είναι διασκορπισμένες σε όλη τη Θεσσαλία και ιδιαίτερα στις μεγάλες αστικές συγκεντρώσεις και στους οδικούς άξονες. Η πορεία της βιομηχανίας στη Θεσσαλία είναι γεγονός ότι παρουσίασε πολύ μεγάλη πρόοδο κατά τα έτη 1970-1985, όπου οι ρυθμοί αύξησης

¹⁵ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ. <http://www.thessalia.gov.gr>. Τελευταία ημερομηνία ανάκτησης: 22-6-2010.

του προϊόντος και της απασχόλησης έφτασαν στο υψηλότερο ποσοστό, γεγονός που ξεπέρασαν ακόμη και αυτούς της χώρας.

Παρά όμως αυτήν την θετική εξέλιξη που σημείωσε παλαιότερα, κατά τα τελευταία χρόνια και ιδίως στην περίοδο 1988-1995, η γενικότερη αποβιομηχάνιση έχει γίνει ιδιαίτερα έντονη στην Περιφέρεια, και περισσότερο στους δυο πιο ανεπτυγμένους Νομούς.

Πιο αναλυτικά κατά το χρονικό διάστημα που προαναφέρθηκε παρατηρήθηκε σημαντική έλλειψη στη Μαγνησία μόνο πάνω από 7.000 θέσεις εργασίας εξαιτίας της φτώχευσης μεγάλων επιχειρήσεων και της ελάττωσης των θέσεων απασχόλησης σε άλλες.

Είναι σημαντικό ωστόσο να αναφέρουμε ότι παρά το πραγματικά δυσάρεστο κλίμα της αποβιομηχάνισης που επικρατούσε τα τελευταία χρόνια, τώρα υπάρχει κάποια αναλαμπή καθώς ανατρέπονται τα αρνητικά δεδομένα και παρατηρείται ένα νέο κλίμα (μικρής έντασης) και επιφυλακτικής αλλά ουσιαστικής αισιοδοξίας η οποία δείχνει ότι έχει προοπτικές η βιομηχανία στην Περιφέρεια. Η αισιοδοξία αυτή στηρίζεται στο δυναμισμό που δείχνει η Περιφέρεια στον τομέα των ιδιωτικών επενδύσεων.

Ο πυρήνας της βιομηχανίας της Περιφέρειας περιλαμβάνει τις εξής τρεις ομάδες δραστηριοτήτων:

- α)** βιομηχανίες που είναι εγκατεστημένες στην Περιφέρεια λόγω γειτνίασης με τις πρώτες ύλες,
- β)** μονάδες προσανατολισμένες τόσο στην εσωτερική αγορά όσο και στις αγορές του εξωτερικού, κυρίως της Ευρώπης και των Βαλκανίων, και
- γ)** βιομηχανίες που εγκαταστάθηκαν στην Περιφέρεια λόγω γεωγραφικών ή άλλων πλεονεκτημάτων (λιμάνι Βόλου, εργατικό δυναμικό), ωστόσο δεν συνδέονται φυσικά με τις τοπικές αγορές πρώτων υλών ή τελικών προϊόντων. Το μέλλον των δύο πρώτων ομάδων είναι ευκολότερα προβλέψιμο. Οι αλλαγές που δύναται να προκύψουν στην πρωτογενή παραγωγή εκτιμάται ότι θα έχουν ως αποτέλεσμα καινούριες δυνατότητες μεταποίησης προϊόντων, κυρίως του αγροδιατροφικού τομέα, ενώ η εσωτερική και εξωτερική ζήτηση θα μεγαλώσει με αντίστοιχες προοπτικές που

θα προκύψουν θα βασίζονται στην γενικότερη εξέλιξη που θα έχει ο κλάδος στον οποίο ανήκουν και γενικότερα, από τις συνολικές βιομηχανικές εξελίξεις.

2.3.3.Τριτογενής τομέας

Ο τριτογενής τομέας δεν θα λέγαμε ότι είναι ανεπτυγμένος σε σημαντικό βαθμό, παρά το γεγονός ότι τα τελευταία χρόνια έχει παρατηρηθεί αύξησή του.¹⁶

Ταυτόχρονα με την ύπαρξη του Πανεπιστήμιου Θεσσαλίας, το οποίο έχει έντονη και αξιόλογη ερευνητική δραστηριότητα, λειτουργεί στην Θεσσαλία και Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα.

Παράλληλα θεωρείται σπουδαίας σημασίας και το ποσοστό των ερευνητικών κέντρων και ινστιτούτων το οποίο ανέρχεται στο 7% του συνόλου των ερευνητικών κέντρων και ινστιτούτων της χώρας (1999), κατατάσσοντάς τη στην 4^η θέση μεταξύ των 13 Περιφερειών της χώρας.

Η Περιφέρεια Θεσσαλίας αποτελεί ένα γεωγραφικό κομμάτι το οποίο περιλαμβάνει σπουδαίους τουριστικούς πόρους (φυσικό περιβάλλον, παραδοσιακούς οικισμούς, αρχαιολογικούς χώρους) οι οποίοι βρίσκονται περισσότερο στην ανατολική παραλιακή ζώνη, τα νησιά και τις ορεινές ζώνες. Η μεγαλύτερη τουριστική ανάπτυξη εμφανίζεται στην ευρύτερη περιοχή του Βόλου (Πήλιο και Σποράδες, αλλά με μικρότερη ζήτηση εξαιτίας του κορεσμού στην περίπτωση της Σκιάθου και λιγότερο της Σκοπέλου), την περιοχή των Τεμπών και στην παράκτια ζώνη του Ν. Λάρισας, την περιοχή της Καλαμπάκας – Μετεώρων και τη Λίμνη Πλαστήρα.

Είναι γεγονός ότι τα τελευταία στην περιφέρεια έχουν πολλαπλασιαστεί οι αριθμοί των κλινών των ξενοδοχειακών καταλυμάτων. Ωστόσο, η ανάπτυξη του τουρισμού στην Περιφέρεια δεν θα χαρακτηριζόταν πολύ υψηλή συνολικά (συγκριτικά με τις υπάρχουσες δυνατότητες) ενώ παράλληλα η άνισα κατανομημένη στο χώρο και έντονα εποχιακή περιφέρεια αποτελούν παράγοντες που δυσκολεύουν την περαιτέρω

¹⁶ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ. <http://www.thessalia.gov.gr>. Τελευταία ημερομηνία ανάκτησης: 22-6-2010.

ανάπτυξη της Θεσσαλίας. Επίσης ορισμένοι ακόμη παράμετροι που συμβάλλουν αρνητικά είναι και οι εξής:

- α) οι ανεπάρκειες των υπερτοπικών συνδέσεων,
- β) το χαμηλό επίπεδο των προσφερόμενων τουριστικών υπηρεσιών,
- γ) η ανεπαρκής τουριστική υποδομή και
- δ) η απουσία ανάπτυξης νέων μορφών τουρισμού, παρά την καταλληλότητα της Περιφέρειας γι' αυτούς (ιαματικός τουρισμός, περιηγητικός τουρισμός, οικοτουρισμός, ορεινός τουρισμός, συνεδριακός τουρισμός κλπ.) για την άμβλυνση της εποχικότητας και την ποιοτική αναβάθμιση του τομέα.

2.4 ΥΠΟΔΟΜΕΣ – ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΖΩΗΣ

2.4.1. Μεταφορές

Η ύπαρξη στην περιφέρεια ενός ορθού και πλήρους ανεπτυγμένου συγκοινωνιακού δικτύου θεωρείται ύψιστης σημασίας.¹⁷

Η Θεσσαλία λόγω γεωγραφικής θέσης διαθέτει συγκριτικό πλεονέκτημα «θέσεις» καθώς βρίσκεται στο κέντρο της χώρας και διασχίζεται από το βασικό άξονα (ΠΑΘΕ) ανάπτυξης που είναι ενταγμένος στο Διευρωπαϊκό Δίκτυο Μεταφορών. Αντίθετα, η περιφέρεια δεν έχει σήμερα άμεση επαφή με τους νεώτερους άξονες ανάπτυξης του Ελληνικού χώρου. Πρόκειται για τον βόρειο άξονα της χώρας, που βρίσκεται υπό ανάδυση και αναμένεται να ενισχυθεί και να αποκτήσει συνοχή, με την κατασκευή της Εγνατίας οδού. Η διευκόλυνση της επαφής με τον δυτικό – ευρωπαϊκό χώρο θα αυξήσει το δυναμισμό των περιοχών κατά μήκος του άξονα αυτού.

Το γεγονός αυτό σημαίνει ότι κυρίαρχη στρατηγική επιλογή είναι η σύνδεση της Περιφέρειας με την Εγνατία που θα συμβάλλει στην άρση της απομόνωσης της Δυτικής Θεσσαλίας και θα την συνδέσει με τους βασικούς οικονομικούς άξονες της

¹⁷ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ. ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ Π.Ε.Π. MARKETING PLAN ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΠΡΟΒΟΛΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ. Αθηναϊκή Ανάπτυξη Α.Ε. Οκτώβριος 2003.

χώρας και τα Διευρωπαϊκά Δίκτυα, αναδεικνύοντας την Θεσσαλία σε στρατηγικό «κόμβο δικτύων» και σε ένα σύγχρονο διαμετακομιστικό κέντρο. Επίσης η Περιφέρεια, συνδέεται με μικρότερης σημασίας οδικούς άξονες με τις Περιφέρειες Στερεάς Ελλάδος, Κεντρικής Μακεδονίας, Δυτικής Μακεδονίας και Ηπείρου.

Όσον αφορά τις σιδηροδρομικές συγκοινωνίες στην Περιφέρεια λειτουργούν τα εξής τμήματα σιδηροδρομικών γραμμών:

- A) Αθηνών – Θεσσαλονίκης (τμήμα)
- B) Λάρισας – Βόλου
- Γ) Παλαιοφάρσαλα – Καρδίτσα – Καλαμπάκα.

Στο βασικό σιδηροδρομικό δίκτυο Αθηνών – Θεσσαλονίκης σήμερα έχουν υλοποιηθεί έργα βελτίωσης. Ωστόσο οι χαράξεις των τοπικών γραμμών δεν έχουν γίνει στο βαθμό που θα έπρεπε με σκοπό την ορθολογική χρησιμοποίηση του υπάρχοντος εξοπλισμού. Τέλος, παρατηρούνται μικρές ακτίνες καμπυλότητας που αυξάνουν το λειτουργικό κόστος.

Σχετικά τώρα με τις θαλάσσιες μεταφορές, όπως αναφέρθηκε και στην αρχή το σημαντικό λιμάνι της Περιφέρειας θεωρείται αυτό του Βόλου, το οποίο με κατάλληλα βελτιωτικά έργα θα μπορέσει να εξελιχθεί σε βασικό λιμάνι της Κ. Ελλάδας προς τις αγορές της Ν.Α. Μεσογείου και των Παρευξείνιων περιοχών. Άλλα λιμάνια της Περιφέρειας είναι της Σκιάθου, της Σκοπέλου, της Γλώσσας, της Αλλονήσου και του Αγιοκάμπου (Ν. Λάρισας)

Οι αεροπορικές μεταφορές δεν αποτελούν το βασικό μεταφορικό μέσο, καθώς συμβάλλουν σε πολύ μικρό ποσοστό στην υλοποίηση του επιβατικού μεταφορικού έργου. Στην Περιφέρεια λειτουργούν τρία αεροδρόμια, Σκιάθου, Ν. Αγχιάλου και Λάρισας (Τα δύο τελευταία είναι στρατιωτικά). Τα αεροδρόμια της Σκιάθου και Ν. Αγχιάλου εξυπηρετούν πτήσεις Charters για τις ανάγκες της τουριστικής περιόδου με αυξητική τάση.

2.5. ΥΓΕΙΑ – ΠΡΟΝΟΙΑ

Όσον αφορά την υγεία και πρόνοια στη Θεσσαλία, είναι γεγονός ότι αυτός ο τομέας δεν έχει αναπτυχθεί πολύ με αποτέλεσμα να δημιουργούνται προβλήματα όσον αφορά την νοσοκομειακή περίθαλψη των κατοίκων.¹⁸ Πιο αναλυτικά ο δείκτης σε νοσοκομειακές κλίνες ανά 1.000 κατοίκους έφτασε το 1999 μόλις το 67,4% του αντίστοιχου δείκτη της χώρας, ενώ ο δείκτης γιατροί ανά 1.000 κατοίκους για το 2001 είναι μόλις στο 61,1% του αντίστοιχου εθνικού δείκτη. Σήμερα το πρόβλημα αυτό έχει έως έναν βαθμό βελτιωθεί με την λειτουργία του Περιφ/κού Νοσοκομείου της Λάρισας την βελτίωση του Γενικού Νοσοκομείου Λάρισας και θα βελτιωθεί ακόμα περισσότερο με την ολοκλήρωση του Νομαρχιακού Νοσοκομείου Τρικάλων.

2.6. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Οι υποδομές εκπαίδευσης έχουν αποπερατωθεί σε σημαντικό ποσοστό τις προηγούμενες περιόδους. Ωστόσο, απομένει ακόμη προς συμπλήρωση το πρόγραμμα «μιας βραδιάς» με την ολοκλήρωση Σχολικών κτιρίων στα μεγάλα κυρίως Αστικά κέντρα και η συμπλήρωση της υποδομής στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση.¹⁹

Στην δημοτική εκπαίδευση η αναλογία των μαθητών ανά αίθουσα είναι 15,5 και η Περιφέρεια βρίσκεται σε καλύτερη θέση από τη χώρα όπου η αντίστοιχη αναλογία είναι 17,3. Επίσης, το 73,8% των Δημοτικών σχολείων λειτουργούν αποκλειστικά πρωί, χωρίς διπλή βάρδια (το αντίστοιχο ποσοστό για το σύνολο της χώρας είναι 81,4%). Στα Γυμνάσια, η αναλογία μαθητών ανά αίθουσα είναι 25,0 και η Περιφέρεια βρίσκεται πάλι σε καλύτερο επίπεδο από την χώρα, όπου η αντίστοιχη αναλογία είναι 25,4. Το 83,3% των Γυμνασίων λειτουργούν αποκλειστικά πρωί (ενώ

¹⁸ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ. <http://www.thessalia.gov.gr>. Τελευταία ημερομηνία ανάκτησης: 22-6-2010.

¹⁹ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ. <http://www.thessalia.gov.gr>. Τελευταία ημερομηνία ανάκτησης: 22-6-2010.

στη χώρα το 69,4%). Όσον αφορά τέλος τα Γενικά Λύκεια, ο λόγος μαθητές ανά αίθουσα είναι 24,8 (ενώ στη χώρα είναι 24,4). Επίσης, το 86,6% των Λυκείων λειτουργούν αποκλειστικά πρωί (ενώ σε επίπεδο χώρας το 66,9%).

Στην Περιφέρεια λειτουργεί το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας με τμήματα στο Βόλο και στη Λάρισα, καθώς και το Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Λάρισας.

2.7. ΦΥΣΙΚΟ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΟΓΕΝΕΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Στη Θεσσαλία υπάρχει ένα θαυμάσιο ποσοστό οικοσυστημάτων καθώς και ένα περιβάλλον το οποίο χαρακτηρίζεται ως ιδιαίτερα σημαντικό όσον αφορά την αισθητική, πολιτιστική και ιστορική αξία του.²⁰ Συγκεκριμένα υπάρχει ένας αξιόλογος κατάλογος θεσμοθετημένων και μη περιοχών προστασίας της φύσης και της πολιτιστικής κληρονομιάς και τοπίων φυσικού κάλλους (Θαλάσσιο Πάρκο Σποράδων, Όλυμπος, Κοιλιάδα Τεμπών, Αμπελάκια, Πήλιο, Σκιάθος, Σκόπελος, Μετέωρα, Λίμνη Πλαστήρα, Ασπροπόταμος, Πίνδος, Περτούλι κλπ.) γεγονός που φανερώνει τη σπουδαιότητα του φυσικού περιβάλλοντος τόσο για το επίπεδο διαβίωσης όσο και για την χαρακτηριστική μορφή που έχει η Θεσσαλία ως περιφέρεια, τονίζοντας παράλληλα τις δυνατότητες αξιοποίησης και τις αυξημένες ευθύνες προστασίας.

Η Θεσσαλία σε όλο το εύρος της ξεχωρίζει λόγω των μέχρι σήμερα σε πολύ καλό βαθμό συνθηκών περιβάλλοντος και ποιότητας ζωής στον οικιστικό χώρο, πολύ καλές συνθήκες στο φυσικό περιβάλλον και γενικά ανταγωνιστικές συνθήκες περιβάλλοντος με διεθνή κριτήρια, ιδίως αν ληφθούν υπόψη οι δυνατότητες περαιτέρω βελτίωσης.

Τώρα σχετικά με τα προβλήματα τα οποία υφίσταται έως έναν βαθμό το υδάτινο και χερσαίο περιβάλλον, είναι γεγονός ότι επιβάλλεται η ανάπτυξη ενός δυναμικού και

²⁰ Γκούμας Κ. 2006. Πρακτικά Ημερίδας, «Υδατικοί πόροι και Θεσσαλία», Φεβρουάριος 2006, Θεσσαλονίκη.

ολοκληρωμένου σχεδίου με σκοπό την προστασία και αποκατάσταση της φθοράς που έχει υποστεί το περιβάλλον και των φυσικών οικοσυστημάτων (υδατικών κυρίως, αλλά και χερσαίων) εξαιτίας της αλόγιστης χρήσης φυτοφαρμάκων και λιπασμάτων (ευτροφισμός, μόλυνση, μείωση πανίδας κλπ.), καθώς προκύπτει η ανάγκη βελτιστοποίησης της διαχείρισης των υδατικών πόρων και της αντιμετώπισης του προβλήματος των αποβλήτων (και των άλλων οχλήσεων) από τη λειτουργία των κτηνοτροφικών μονάδων.

2.8. ΑΛΛΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΥΠΟΔΟΜΩΝ

Στον τομέα των τηλεπικοινωνιών η Θεσσαλία στην περιφέρεια δεν έχουν καλυφθεί πλήρως όσον αφορά το τηλεπικοινωνιακό δίκτυο, συγκριτικά με το μέσο επίπεδο της χώρας. Πιο συγκεκριμένα, ο δείκτης τηλεφώνων/1000 κατοίκους για το 2001 ανέρχεται στα 42,7 για την Περιφέρεια έναντι 51,7 για τη χώρα.²¹

Σημαντικά υψηλό είναι το ποσοστό κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας στη βιομηχανία (2001) όπου φθάνει το 37,9% (έναντι 33,6 σε επίπεδο χώρας), ενώ για οικιακή χρήση καταναλώνεται το 24,3% (το αντίστοιχο ποσοστό για τη χώρα είναι 33,7).

Στην Περιφέρεια Θεσσαλίας υπάρχουν και δραστηριοποιούνται δύο οργανωμένες Βιομηχανικές Περιοχές στο Βόλο και μία στη Λάρισα.

2.8.1. Ενδοπεριφερειακές ανισότητες: διαχρονική εξέλιξη, εκτίμηση τάσεων

Διανομαρχιακές ανισότητες

Η Θεσσαλία είναι μια Περιφέρεια που διακρίνεται από διαφορές στους δείκτες ευημερίας, παραγωγικής διάρθρωσης και ανάπτυξης μεταξύ του ανατολικού της

²¹ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ. <http://www.thessalia.gov.gr>. Τελευταία ημερομηνία ανάκτησης: 22-6-2010.

τμήματος που περιλαμβάνει τους Νομούς Λαρίσης και Μαγνησίας και του δυτικού της τμήματος που περιλαμβάνει τους νομούς Καρδίτσας και Τρικάλων.²² Οι διαφορές αυτές είναι εμφανείς τόσο στους δημογραφικούς δείκτες, όπου ο ρυθμός αύξησης του ανατολικού τμήματος είναι υπερδιπλάσιος του δυτικού, όσο και από τους διαρθρωτικούς δείκτες. Για τους λόγους αυτούς βασική επιδίωξη και απόφαση του Περιφερειακού Συμβουλίου αποτελεί :

A Η άμβλυνση των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων.

B Η αναγνώριση της ιδιαίτερης αναπτυξιακής υστέρησης του Δυτικού τμήματος της Θεσσαλίας Νομοί Καρδίτσας και Τρικάλων αλλά και ορισμένων περιοχών της υπόλοιπης Θεσσαλίας και η αναγνώριση της ανάγκης επιτάχυνσης της ανάπτυξης στις περιοχές αυτές.

Γ Η αναγνώριση του ιδιαίτερου προβλήματος που αντιμετωπίζουν οι περιοχές με υψηλή ανεργία και η ανάγκη προώθησης ειδικών αναπτυξιακών δράσεων στις περιοχές αυτές.

2.8.2. Ορεινός χώρος/Εσωτερικές ζώνες

Οι ορεινές εκτάσεις καλύπτουν το 45,6% της συνολικής έκτασης της Περιφέρειας. Ενώ ο πληθυσμός τους είναι 109.660 κάτοικοι και καλύπτει το 14,9% του συνολικού πληθυσμού της Περιφέρειας.

2.8.3. Νησιωτικός χώρος

Στην Περιφέρεια ανήκει το νησιωτικό σύμπλεγμα των Βόρειων Σποράδων με κυρίαρχα τα νησιά Σκιάθος, Σκόπελος, Αλόνησος καθώς και άλλα μικρότερα. Το βασικό χαρακτηριστικό των νησιών αυτών είναι η έντονη τουριστική ανάπτυξη με τάσεις κορεσμού, κυρίως στην Σκιάθο.

²² ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ. <http://www.thessalia.gov.gr>. Τελευταία ημερομηνία ανάκτησης: 22-6-2010.

2.8.4. Αστικά Κέντρα

Ο αστικός πληθυσμός της Θεσσαλίας ανέρχεται στο 44% του συνολικού πληθυσμού της Περιφέρειας. Τα αστικά κέντρα της Περιφέρειας, σύμφωνα με την απογραφή του 2001, είναι η Λάρισα (113.090 κατ.), ο Βόλος (ο Δήμος Βόλου έχει 77.192 κατ., ενώ το πολεοδομικό συγκρότημα του Βόλου είναι περίπου 110.000 κατ.), τα Τρίκαλα (48.962 κατ.), η Καρδίτσα (30.289 κατ.) και ο Τύρναβος (12.197 κατ.) Εν' τούτοις από το 1991 και μετά η τάση αστικοποίησης έχει αυξηθεί με την εξέλιξη και άλλων δυναμικών αστικών κέντρων μικρού και μεσαίου μεγέθους.

Για την αξιοποίηση των αστικών κέντρων στην αναπτυξιακή διαδικασία, απαιτείται:

Η εξειδίκευση του αναπτυξιακού τους ρόλου.

Η αξιοποίηση των επιχειρηματικών και αναπτυξιακών υποδομών τους.

Η βελτίωση των αστικών υποδομών και υπερδομών.

Η στήριξη και ανάπτυξη των «προωθητικών δραστηριοτήτων» τους.

Οι ανωτέρω παράγοντες λαμβάνονται υπόψη στον προσδιορισμό των στόχων της αναπτυξιακής στρατηγικής της Περιφέρειας.

Αστικά Κέντρα	Αναπτυξιακός Ρόλος	Επιχειρηματικές και Αναπτυξιακές Υποδομές	Πρωθητικές Δραστηριότητες
Λάρισα	Περιφερειακός Πόλος Ανάπτυξης	ΒΙΠΕ ΠΑΘΕ Σιδηροδρομικό Δίκτυο	Εμπόριο-υπηρεσίες Περιφερειακές υπηρεσίες Αγροτικός Τομέας Βιομηχανία-Βιοτεχνία Τριτοβάθμια Εκπαίδευση
Βόλος	Περιφερειακός Πόλος Ανάπτυξης	Λιμένας ΒΙΠΕ Σύνδεση με ΠΑΘΕ	Τριτογενής τομέας (εμπόριο– θαλάσσιες μεταφορές)

		Σιδηροδρομικό Δίκτυο Τεχνολογικό Πάρκο	Τριτοβάθμια Εκπαίδευση Ειδικές Μορφές Τουρισμού Εκπαίδευση – δραστηριότητες έρευνας Βιομηχανία βιοτεχνία
Τρίκαλα	Νομαρχιακός Πόλος Ανάπτυξης	Σύνδεση με Εγνατία Σιδηροδρομικό Δίκτυο	Αγροτικός Τομέας Τοπικά προϊόντα Ειδικές Μορφές Τουρισμού
Καρδίτσα	Νομαρχιακός Πόλος Ανάπτυξης	ΒΙΠΕ Σύνδεση με ΠΑΘΕ Σιδηροδρομικό Δίκτυο	Βιομηχανία–βιοτεχνία Αγροτικός Τομέας Ειδικός Τουρισμός

2.9. ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ

2.9.1. Φυσικοί πόροι

Οι φυσικοί πόροι ως γνωστόν χαρακτηρίζονται ο ήλιος, η θάλασσα και το βουνό. Αυτά στοιχεία της φύσης ανέκαθεν αποτελούσαν πόλο έλξης για τις περιοχές που τα διαθέτουν και για τον λόγο αυτόν αναπτύχθηκαν τουριστικά και αποτέλεσαν τα βασικά στοιχεία συγκέντρωσης μεγάλου αριθμού τουριστών.²³

Σήμερα που μεγάλη μερίδα τουριστών αισθάνονται κορεσμό για το τρίπτυχο «ήλιος, θάλασσα και άμμος», επιθυμούν κάτι διαφορετικό όταν κάνουν διακοπές το οποίο να κρατήσει αμείωτο το ενδιαφέρον τους και παράλληλα να τους προσφέρει και ψυχαγωγία. Μέσω αυτής της προσέγγισης σήμερα προωθούνται νέες μορφές τουρισμού (αγροτουρισμός, πολιτιστικός τουρισμός, ιαματικός, οικολογικός

²³ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ. ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ Π.Ε.Π. MARKETING PLAN ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΠΡΟΒΟΛΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ. Αθηνάϊκή Ανάπτυξη Α.Ε. Οκτώβριος 2003.

τουρισμός, θρησκευτικός τουρισμός, χειμερινός τουρισμός κλπ) οι οποίες στηρίζονται σε ένα διαφορετικό σκεπτικό αναψυχής, κι έτσι οι μορφές αυτές περιγράφονται συχνά ως θεματικός τουρισμός. Μεταξύ αυτών των μορφών, σημαντική κατηγορία αποτελεί και ο τουρισμός που βασίζεται στην άμεση επαφή και γνωριμία με το φυσικό περιβάλλον.

Με βάση τις νέες ανάγκες και απαιτήσεις που προκύπτουν από τις επιθυμίες των τουριστών, θεωρείται αναγκαία η καταγραφή όλων εκείνων των παραγόντων που συνθέτουν το φυσικό περιβάλλον της Περιφέρειας Θεσσαλίας.

Είναι γεγονός πως όχι μόνο στην περιφέρεια Θεσσαλίας αλλά και σε όλη την Ελλάδα οι σπουδαιότερες κατηγορίες φυσικών πόρων που αποτελούν πραγματικό στοιχείο έλξης τουριστών είναι οι εξής:

- Ø Κλίμα
- Ø Βουνά
- Ø Χλωρίδα-Πανίδα
- Ø Ποταμοί
- Ø Λίμνες
- Ø Βιότοποι
- Ø Σπήλαια
- Ø Ιαματικές πηγές
- Ø Περιοχές προστασίας με ιδιαίτερη αισθητική και οικολογική αξία

Η Περιφέρεια Θεσσαλίας διαθέτει όλες τις προαναφερόμενες κατηγορίες με διαφορετικό βαθμό αξιοποίησης όσον αφορά τον τουρισμό. Η καταγραφή τους κρίνεται απαραίτητη καθώς μπορεί να δει την σημερινή εικόνα και μορφή που έχει περιφέρεια Θεσσαλίας σχετικά πάντα με τους υπάρχοντες τουριστικούς πόρους της.

2.9.2. Πολιτιστικοί πόροι

Η Περιφέρεια Θεσσαλίας είναι γεγονός πως κατέχει μια περήφανη και πολύχρονη ιστορία η οποία περιλαμβάνει από την Προϊστορική (Μέση Παλαιολιθική Εποχή) και τη Νεότερη Παλαιολιθική Εποχή μέχρι και τους Νεολιθικούς χρόνους, τη Μυκηναϊκή Περίοδο.²⁴ Από τα Γεωμετρικά χρόνια μέχρι τη Ρωμαϊκή Εποχή, η περιοχή αναπτύχθηκε ιδιαίτερα. Κατά τους Πρώιμους Βυζαντινούς Χρόνους η περιοχή εξελίχθηκε περισσότερο και διατηρήθηκε για πολλά χρόνια η ακμή της, όπως φανερώνουν τα ευρήματα των ανασκαφών.

Κατά τα βυζαντινά χρόνια έγιναν σημαντικά έργα κατά τα οποία χτίστηκαν μεγαλοπρεπή οικοδομήματα, εκκλησίες και φρούρια ενώ οι σπουδαιότερες πόλεις είχαν ανακηρυχθεί η Λάρισα, η Φάρσαλος, η Τρίκαλα, η Δημητριάδα, οι Φθιώτιδες θήβες (Νέα Αγχίαλος). Κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας, μεγάλο ποσοστό πληθυσμού υποχρεώθηκε να συγκεντρωθεί στα ορεινά δημιουργώντας ακμαίες οικονομικά συντεχνίες. Έτσι, οι ορεινές περιοχές γνώρισαν σημαντική ανάπτυξη κατά τον 18^ο και 19^ο αιώνα όπου οικοδομήθηκαν πολλά αξιόλογα κτίσματα (αρχοντικά, εκκλησίες και μοναστήρια) καθώς και σχολεία που συνέβαλαν καθοριστικά στην πορεία της νεότερης Θεσσαλίας. Το Πήλιο αναπτύχθηκε στο τέλος των βυζαντινών χρόνων με τη μοναστική ζωή και τη δημιουργία οικιστικών πυρήνων και εξελίχθηκε σημαντικά κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας όπου τα χωριά μετατρέπονται, μαζί με την ανάπτυξη της ναυτιλίας, σε σημαντικά οικονομικά και πνευματικά κέντρα (Μακρινίτσα, Ζαγορά, Άγιος Λαυρέντιος, κλπ).

Ανάπτυξη παραπλήσια με τις ορεινές περιοχές παρατηρήθηκε και στις ημιορεινές περιοχές της Οσσας και του Ολύμπου όταν μεταλλάσσεται η οικοτεχνία σε ανθηρή βιοτεχνία-μετάξι, βαφή νημάτων, με την ανάπτυξη δυναμικού εμπορίου. (Αμπελάκια, Ραψάνη, Μεγαλόβρυσο, Μεταξοχώρι)

²⁴ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ. ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ Π.Ε.Π. MARKETING PLAN ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΠΡΟΒΟΛΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ. Αθηναϊκή Ανάπτυξη Α.Ε. Οκτώβριος 2003.

Η Θεσσαλία έως σήμερα έχει αξιόλογους πολιτιστικούς πόρους, οι οποίοι ωστόσο δεν είναι σε πολύ μεγάλο βαθμό αξιοποιημένοι. Υπάρχουν διασκορπισμένα μνημεία στο χώρο από την κλασσική, τη βυζαντινή και τη νεώτερη περίοδο. Αρκετά έχουν αξιοποιηθεί ή βρίσκονται υπό αξιοποίηση από τις Υπηρεσίες –Εφορίες Μνημείων ενώ άλλα δεν έχουν ακόμη αξιοποιηθεί. Στους πολιτιστικούς πόρους συγκαταλέγονται όλα τα μνημεία των τριών προαναφερθέντων περιόδων, οι οικισμοί και οι εγκαταστάσεις με ιδιαίτερο αρχιτεκτονικό ενδιαφέρον, τα μουσεία, οι βιβλιοθήκες καθώς και οι πολιτιστικές εκδηλώσεις που οργανώνονται σε όλη την Περιφέρεια. Αρκετά από τα στοιχεία αυτά συνιστούν ήδη πόλους έλξης τουριστών (ελλήνων και αλλοδαπών) κατά τη θερινή και χειμερινή περίοδο και θα έπρεπε να προστατευθούν και να ενισχυθούν ενώ άλλα, κατάλληλα αξιοποιημένα, είναι δυνατό να στηρίξουν τη δημιουργία ή / και αξιοποίηση επιπλέον πόλων έλξης τουριστικού ενδιαφέροντος.

Συνοπτικά, μπορούμε να αναφέρουμε τα εξής:²⁵

Σε 17 δημοτικά διαμερίσματα του νομού Καρδίτσας βρίσκονται διάσπαρτα προϊστορικά και κλασσικά μνημεία. Επίσης υπάρχει σημαντικός αριθμός αξιόλογων Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών μνημείων (μοναστήρια, εκκλησίες).

Ο νομός Λάρισας κυριαρχείται από τον ορεινό όγκο του Ολύμπου, ο οποίος διαθέτει παγκόσμια ακτινοβολία εξαιτίας του μυθολογικού του χαρακτήρα. Παράλληλα όμως, το φυσικό κάλλος της περιοχής, οι αξιόλογοι παραδοσιακοί οικισμοί, τα ήθη και έθιμα έτσι όπως έχουν διατηρηθεί μέσα από τις τοπικές εκδηλώσεις, αποτελούν επιπλέον ευνοϊκούς παράγοντες ανάπτυξης. Εκτός από τις περιοχές του Ολύμπου ο νομός διαθέτει και σημαντικούς αρχαιολογικούς χώρους και πόρους, με πιο γνωστή την κοιλάδα των Τεμπών, η οποία αποτέλεσε το κοινό θρησκευτικό κέντρο των Περραιβών και των Θεσσαλών όπου λατρεύονταν ο Απόλλωνας, ο Πύθιος και ο Απόλλων ο Τεμπίτης. Αξίζει ακόμη να σημειωθεί ότι, σε όλη την περιοχή της πρώην Επαρχίας Αγιάς, έχουν εντοπισθεί τουλάχιστον δώδεκα προϊστορικοί οικισμοί.

Ακόμη, υπάρχει πληθώρα Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών μνημείων με αξιόλογες τοιχογραφίες και ξυλόγλυπτα.

²⁵ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ. ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ Π.Ε.Π. MARKETING PLAN ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΠΡΟΒΟΛΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ. Αθηναϊκή Ανάπτυξη Α.Ε. Οκτώβριος 2003.

Στο νομό Μαγνησίας εντοπίζονται αρκετά μνημεία της προϊστορικής περιόδου και των κλασσικών χρόνων. Τα σημαντικότερα βρίσκονται σε 9 Δημοτικά Διαμερίσματα του ηπειρωτικού τμήματος του Νομού. Επίσης, στις Βόρειες Σποράδες έχουν ανεβρεθεί σημαντικά αρχαιολογικά μνημεία με σημαντικότερα : το τείχος της αρχαίας πόλης της Σκιάθου, του 4^{ου} αιώνα, από το οποίο σώζονται σήμερα μόνο δύο κομμάτια, ο κυκλικός πύργος που σώζεται στο Πυργί (Σκιάθος), κ.ά. Στα νησιά της Σκοπέλου και της Αλοννήσου έχουν εντοπισθεί αρκετά ευρήματα από τη νεολιθική εποχή. Στην Αλόνησο έχουν εντοπισθεί τα παλαιότερα δείγματα κατοίκησης στις Σποράδες (Κοκκινόκαστρο, Μέση Παλαιολιθική εποχή). Πολλά βυζαντινά και μεταβυζαντινά μοναστήρια και εκκλησίες υπάρχουν διάσπαρτα στο νομό με τα σημαντικότερα να βρίσκονται στο νησιωτικό χώρο (π.χ. Μονή Ευαγγελιστρίας).

Τα σημαντικότερα μνημεία στο νομό Τρικάλων συναντώνται σε 7 Δημοτικά Διαμερίσματα. Υπάρχουν αρκετά προϊστορικά και κλασσικά μνημεία αλλά τα κυριότερα και πιο γνωστά ανήκουν στη βυζαντινή και μεταβυζαντινή περίοδο με κυρίαρχα τα μοναστήρια που βρίσκονται στην περιοχή των Μετεώρων και αποτελούν σημαντικό πόλο έλξης κύρια για θρησκευτικό τουρισμό κατά τη θερινή και χειμερινή περίοδο.

Τέλος, και στους τέσσερις νομούς της Περιφέρειας συναντάμε μνημεία της νεώτερης περιόδου. Πολλά χωριά διαδραμάτισαν σημαντικό ιστορικό ρόλο κατά τη διάρκεια των αγώνων κατά των Τούρκων αλλά και κατά τον 2^ο Παγκόσμιο Πόλεμο και είναι αρκετά γνωστά τουλάχιστον για τον έλληνα τουρίστα.

2.10. ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ

2.10.1. Καταλύματα

Όσον αφορά τα καταλύματα παρατηρείται αυξητική τάση στον αριθμό των κλινών, σύμφωνα με στοιχεία της περιόδου 1990-1999. Ο ετήσιος ρυθμός αύξησης κατά μέσο όρο είναι της τάξης του 4,01%. Παρατηρείται έντονη ανισοκατανομή στο χώρο

μεταξύ των τεσσάρων νομών, που αντικατοπτρίζει την υπάρχουσα τουριστική ανάπτυξη και κίνηση.²⁶

Στο νομό Μαγνησίας, όπου παρουσιάζεται ισόρροπη τουριστική ανάπτυξη με τουριστική κίνηση καθ' όλη τη διάρκεια του έτους τόσο στο ηπειρωτικό όσο και νησιωτικό τμήμα, καταγράφεται μεγάλος αριθμός καταλυμάτων και παρατηρείται σημαντική διασπορά τους στο Νομό. Η τουριστική προσφορά (αριθμός κλινών) σημειώνει σημαντική αυξητική τάση της τάξης του 41,24% με ετήσιο ρυθμό αύξησης 3,3%. Η τουριστική προσφορά σημειώνεται κύρια κατά τους καλοκαιρινούς μήνες.

Στο νομό Τρικάλων, η μεγαλύτερη συγκέντρωση καταλυμάτων παρατηρείται στην Καλαμπάκα όπου είναι ιδιαίτερα ανεπτυγμένος ο θρησκευτικός τουρισμός λόγω της πληθώρας των μοναστηριών. Η τουριστική προσφορά ακολούθησε αξιοσημείωτο ρυθμό αύξησης που αγγίζει το 98% με ετήσιο ρυθμό της τάξης του 8%. Παρατηρείται ότι η προσφορά εμφανίζεται ομοιόμορφη καθ' όλη τη διάρκεια του έτους.

Η περιοχή των παραλίων της Λάρισας, παρόλο που συγκεντρώνει τουριστική κίνηση, κύρια εσωτερικό τουρισμό, δεν παρουσιάζει σημαντική τουριστική ανάπτυξη από την άποψη των ξενοδοχειακών υποδομών. Στο Νομό η τουριστική προσφορά εμφανίζεται μικρότερη σε σχέση με τους υπόλοιπους Νομούς της Περιφέρειας αλλά σημειώνει αυξητική τάση της τάξης του 20% με ετήσιο ρυθμό κατά μέσο όρο 2%. Η προσφορά αυξάνεται κυρίως τους μήνες Ιούλιο και Αύγουστο.

Στο νομό Καρδίτσας η τουριστική προσφορά παρουσιάζει τη δεύτερη μεγαλύτερη αύξηση (66%), μετά το Νομό Τρικάλων, με ετήσιο ρυθμό της τάξης του 6%. Τα περισσότερα καταλύματα συγκεντρώνονται γύρω από τη λίμνη Πλαστήρα και ιδιαίτερα στο Νεοχώρι και στο Σμόκοβο. Η προσφορά κατανέμεται καθ' όλη τη διάρκεια του έτους με έμφαση τους καλοκαιρινούς μήνες και τους μήνες των εορτών.

²⁶ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ. ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ Π.Ε.Π. MARKETING PLAN ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΠΡΟΒΟΛΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ. Αθηναική Ανάπτυξη Α.Ε. Οκτώβριος 2003.

Από τα παραπάνω στοιχεία και αξιοποιώντας τα συμπεράσματα της μελέτης Τουριστικής Ανάπτυξης της Περιφέρειας Θεσσαλίας σημειώνουμε συμπερασματικά τα εξής :

Η τουριστική προσφορά συγκεντρώνεται κύρια στο Νομό Μαγνησίας (νησιωτικό και ηπειρωτικό τμήμα).

Ακολουθεί, ο Νομός Λάρισας, διαθέτοντας κατά μέσο όρο τις μεγαλύτερες ξενοδοχειακές μονάδες.

Οι περιοχές των Νομών Τρικάλων και Καρδίτσας, εμφανίζουν χαμηλότερα ποσοστά τουριστικής προσφοράς σε επίπεδο Περιφέρειας αλλά εμφανίζουν μεγάλα ποσοστά αύξησης του αριθμού των κλινών. Οι περιοχές αυτές, εκμεταλλευόμενες τα τελευταία χρόνια, το φυσικό και πολιτισμικό τους περιβάλλον, εμφανίζουν αύξηση της τουριστικής τους ανάπτυξης και σημαντική δυναμική. Ας σημειωθεί όμως ότι η κίνηση αφορά κύρια ορισμένους δυναμικούς θύλακες.

Οι περιοχές των Νομών Μαγνησίας και Λάρισας, που έχουν αναπτυχθεί τουριστικά – στα όρια του κορεσμού σε ορισμένες περιπτώσεις- παρουσιάζουν χαμηλότερους ρυθμούς ανάπτυξης διατηρώντας όμως την φέρουσα ικανότητά τους.

2.10.2. Εγκαταστάσεις χειμερινού τουρισμού

Ο χειμερινός τουρισμός, κύρια εσωτερικός, είναι σημαντικός στην Περιφέρεια Θεσσαλίας με κύριους αποδέκτες το Πήλιο, τη περιοχή γύρω από τη λίμνη Πλαστήρα, το Περούλι, τα Μετέωρα, κ.ά.²⁷ Η Περιφέρεια Θεσσαλίας, διαθέτει ιδιαίτερα φυσικά τοπία και βρίσκεται σε προνομιακή θέση (πολύ κοντά στην Αττική και αρκετά κοντά στη Θεσσαλονίκη) ώστε αποτελεί ιδανικό καταφύγιο ολιγοήμερων χειμερινών διακοπών.

Οι εγκαταστάσεις του χειμερινού τουρισμού διακρίνονται στα ορεινά καταφύγια και τα χιονοδρομικά κέντρα. Τα πρώτα καλύπτουν τόσο τις ανάγκες που δημιουργούν οι

²⁷ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ. ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ Π.Ε.Π. MARKETING PLAN ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΠΡΟΒΟΛΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ. Αθηναϊκή Ανάπτυξη Α.Ε. Οκτώβριος 2003.

παραδοσιακές μορφές ορεινού τουρισμού όσο και εκείνες του αγροτουρισμού και οικοτουρισμού που βρίσκονται σε σχετική ανάπτυξη την τελευταία πενταετία. Τα δεύτερα στοχεύουν στην προσφορά του κατάλληλου εξοπλισμού και υποδομής που εξυπηρετεί τη χιονοδρομία. Τα χιονοδρομικά κέντρα της Περιφέρειας ανέρχονται σε τρία και είναι τοποθετημένα σε μέσο υψόμετρο 1400μ περίπου. Πρόκειται για :

- § το χιονοδρομικό κέντρο «Αγριόλευκες» Πηλίου,
- § το χιονοδρομικό κέντρο Περτουλίου στο βουνό Κοζιάκα,
- § το χιονοδρομικό κέντρο «Βρυσοπούλες» στον Όλυμπο το οποίο δεν είναι ανοικτό στο ευρύ κοινό.

Παρόλο που το φυσικό τοπίο ευνοεί την ανάπτυξη τέτοιου είδους υποδομών, η εμβέλεια των χιονοδρομικών κέντρων της Θεσσαλίας εμφανίζεται περιορισμένη.

Θα πρέπει να αναφερθεί η πρόταση για δημιουργία νέου χιονοδρομικού κέντρου στο Νομό Τρικάλων (περιοχή «Μαρόσα») ώστε να ενισχυθεί ο ορεινός τουρισμός σε μία περιοχή που παρουσιάζει έντονα προβλήματα ερημοποίησης. Η γεωγραφική θέση του νομού και τα κλιματικά χαρακτηριστικά μεγεθύνουν τη δυνατότητα προσέλκυσης σημαντικού αριθμού τουριστών και δημιουργούνται δυνατότητες επιμήκυνσης της περιόδου παραμονής τους στην ευρύτερη περιοχή.

2.10.3.Εποχικότητα

Η τουριστική κίνηση σε επίπεδο Περιφέρειας εμφανίζει την κλασική διακύμανση μεταξύ καλοκαιρινών και χειμερινών μηνών, με αρκετές όμως διαφοροποιήσεις όσον αφορά ορισμένους νομούς και περιοχές όπως οι Νομοί Μαγνησίας και Τρικάλων που παρουσιάζουν σημαντική κίνηση και το χειμώνα και η περιοχή των Σποράδων που εμφανίζει κίνηση αποκλειστικά κατά τους θερινούς μήνες.²⁸

Η κίνηση των ελλήνων τουριστών στην Περιφέρεια Θεσσαλίας είναι αυξημένη καθ' όλη τη διάρκεια του έτους με ιδιαίτερη ένταση την περίοδο από Μάρτιο μέχρι Οκτώβριο και έξαρση κατά τους καλοκαιρινούς μήνες. Σημαντική κίνηση παρατηρείται και κατά τις περιόδους των γιορτών (Πάσχα, Χριστούγεννα, Πρωτομαγιά, άλλες αργίες).

Ο εξωτερικός τουρισμός εμφανίζεται σταθερός κατά τη διάρκεια του χειμώνα και αυξάνεται σημαντικά από Απρίλιο μέχρι Σεπτέμβριο. Κατά την περίοδο αυτή, οι αφίξεις αλλοδαπών αντιστοιχούν στο 84% του συνόλου των αφίξεων αλλοδαπών (έτος 2001).

Ο χειμερινός τουρισμός, κύρια εσωτερικός, είναι σημαντικός στην Περιφέρεια Θεσσαλίας με κύριο αποδέκτη το Πήλιο, αλλά και τη λίμνη Πλαστήρα, το Περτούλι, τα Μετέωρα, την Καλαμπάκα.

Τόσο κατά η θερινή όσο και κατά τη χειμερινή περίοδο, ο μέσος χρόνος διαμονής των ημεδαπών τουριστών είναι οι 2 με 3 ημέρες ενώ των αλλοδαπών οι 3-4.

²⁸ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ. <http://www.thessalia.gov.gr>. Τελευταία ημερομηνία ανάκτησης: 22-6-2010.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ: ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗ ΘΕΣΣΑΛΙΑ

Τα στοιχεία που θα παραθέσουμε έχουν συλλεχθεί από την Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδος η οποία διέθετε στατιστικά δεδομένα για τα έτη 2003, 2004, 2005, 2006, 2007 έως και 2008. Σκοπός αυτής της μελέτης είναι να διαπιστωθεί στο χρονικό διάστημα 2003-2008 εάν υπήρξε σταδιακή αύξηση τουριστικής κίνησης όσον αφορά την Περιφέρεια Θεσσαλίας και συγκεκριμένα και τους τέσσερις νομούς (Καρδίτσα, Λάρισα, Μαγνησία, Τρίκαλα) όσον αφορά τους αλλοδαπούς αλλά και τους ημεδαπούς τουρίστες στις περιοχές μελέτης.

3.1. ΑΦΙΞΕΙΣ ΣΤΑ ΠΑΣΗΣ ΦΥΣΕΩΣ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ & ΚΑΜΠΙΝΓΚ ΑΝΑ ΝΟΜΟ ΤΟ ΕΤΟΣ 2003

Πίνακας 3.1. Αφίξεις στα καταλύματα ξενοδοχειακού τύπου και κάμπινγκ κατά Νομό για το έτος 2003

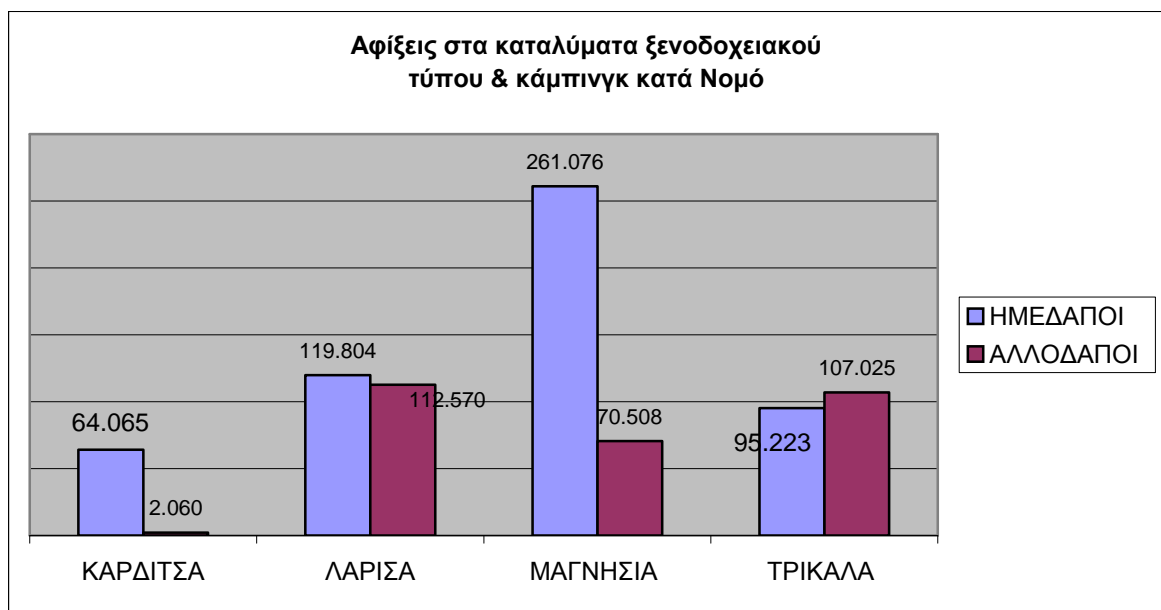
	ΗΜΕΔΑΠΟΙ	ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ
ΚΑΡΔΙΤΣΑ	64.065	2.060
ΛΑΡΙΣΑ	119.804	12.570
ΜΑΓΝΗΣΙΑ	261.076	70.508
ΤΡΙΚΑΛΑ	95.223	107.025

Πηγή: ΕΣΥΕ, 2003

Στο πρώτο έτος όπου έγινε μελέτη των τεσσάρων νομών της παρούσας εργασίας παρατηρούμε ότι ο νομός Μαγνησίας είχε συγκεντρώσει το μεγαλύτερο αριθμό ημεδαπών (261.076) τουριστών, ενώ στη δεύτερη θέση βρίσκεται η Λάρισα (119.804), παράλληλα το ίδιο συμβαίνει και με τα Τρίκαλα (107.025) αλλά όσον αφορά τους αλλοδαπούς τουρίστες. Ωστόσο, το χαμηλότερο αριθμό τουριστών κατέχει η Καρδίτσα με μόλις 2.060 αλλοδαπούς τουρίστες και ακολουθεί αμέσως μετά η Λάρισα (12.570) πάλι σε αλλοδαπούς τουρίστες.

Στο γράφημα που ακολουθεί υπάρχει απεικόνιση των στοιχείων για το έτος 2003.

Σχεδιάγραμμα 3.1

Πηγή: ΕΣΥΕ, 2003

3.2. ΑΦΙΞΕΙΣ ΣΤΑ ΠΑΣΗΣ ΦΥΣΕΩΣ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ & ΚΑΜΠΙΝΓΚ ΑΝΑ ΝΟΜΟ ΤΟ ΕΤΟΣ 2004

Πίνακας 3.2. Αφίξεις στα καταλύματα ξενοδοχειακού τύπου και κάμπινγκ κατά Νομό για το έτος 2004

	ΗΜΕΔΑΠΟΙ	ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ
ΚΑΡΔΙΤΣΑ	46.942	1.337
ΛΑΡΙΣΑ	82.434	10.014
ΜΑΓΝΗΣΙΑ	256.494	61.720
ΤΡΙΚΑΛΑ	92.058	74.786

Πηγή: ΕΣΥΕ, 2004

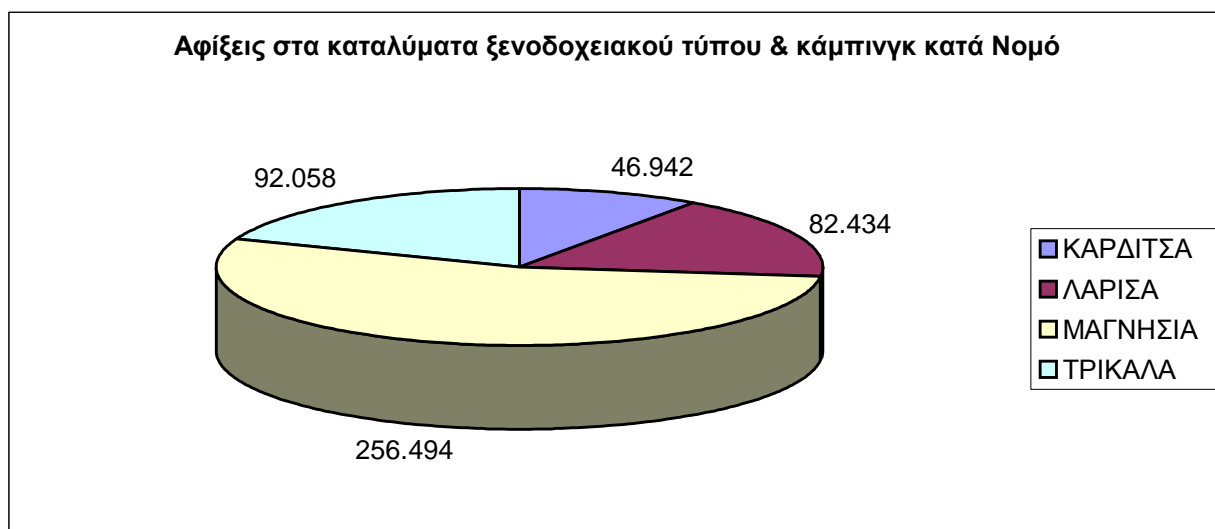
Κατά το έτος τέλεσης των Ολυμπιακών Αγώνων παρατηρούμε ότι και στους τέσσερις νομούς της παρούσας μελέτης η δυναμικότητα των καταλυμάτων δεν αυξήθηκε τόσο πολύ σε σύγκριση με το έτος 2003.

Το υψηλότερο ποσοστό τουριστών κυρίως ημεδαπών παρατηρήθηκαν και πάλι στο νομό Μαγνησίας (256.494), δηλαδή τα περισσότερα καταλύματα ξενοδοχειακού τύπου και κάμπινγκ τα οποία ήταν γεμάτα από τουρίστες (οι οποίοι ήταν ημεδαποί) ήταν εκείνα του νομού Μαγνησίας, ενώ στη δεύτερη θέση βρίσκονται τα Τρίκαλα (92.058) και στην τρίτη η Λάρισα (82.434).

Το γράφημα που ακολουθεί δείχνει τα προαναφερόμενα στοιχεία.

Τέλος, αξιοσημείωτο αποτελεί το γεγονός ότι η Καρδίτσα κατέχει το μικρότερο ποσοστό όσον αφορά τους αλλοδαπούς τουρίστες καθώς συγκεντρώνει και στα δύο έτη (2003) και 2004 μόλις 1.337 άτομα.

Σχεδιάγραμμα 3.2

Πηγή: ΕΣΥΕ, 2004

3.3. ΑΦΙΞΕΙΣ ΣΤΑ ΠΑΣΗΣ ΦΥΣΕΩΣ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ & ΚΑΜΠΙΝΓΚ ΑΝΑ ΝΟΜΟ ΤΟ ΕΤΟΣ 2005

Πίνακας 3.3. Αφίξεις στα καταλύματα ξενοδοχειακού τύπου και κάμπινγκ κατά Νομό για το έτος 2005

	ΗΜΕΔΑΠΟΙ	ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ
ΚΑΡΔΙΤΣΑ	57.486	1.540
ΛΑΡΙΣΣΑ	102.573	8.817
ΜΑΓΝΗΣΙΑ	287.546	82.873
ΤΡΙΚΑΛΑ	107.711	126.558

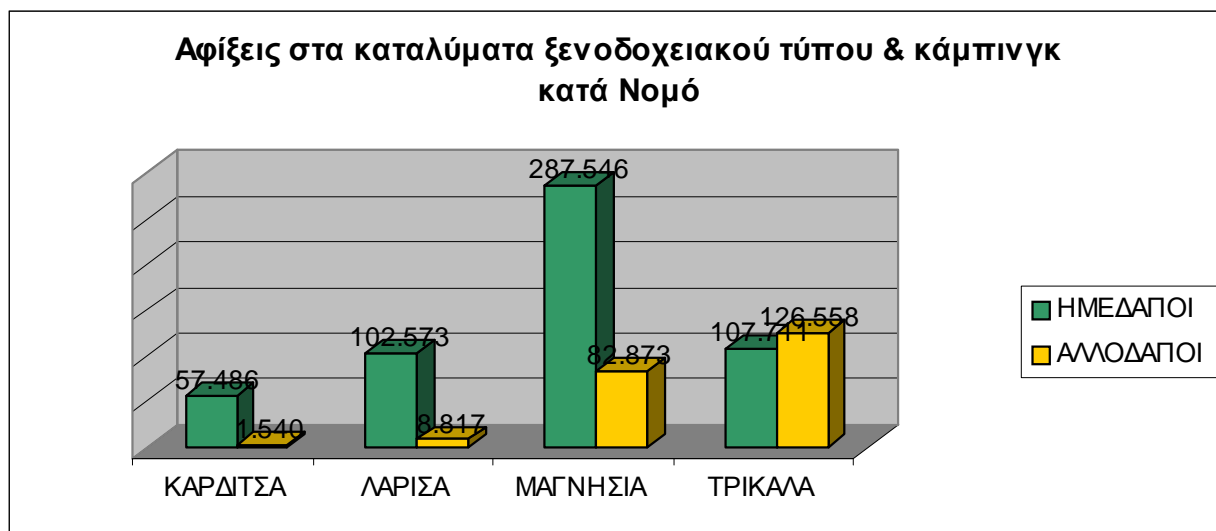
Πηγή: ΕΣΥΕ, 2005

Περνώντας στο έτος 2005 διαπιστώνουμε πως υπάρχει μια σημαντική αύξηση όσον αφορά τον αριθμό τουριστών στη Θεσσαλία συγκριτικά με το 2004, αλλά πάντα όσον αφορά τον νομό Μαγνησίας.

Αρχικά αναφέρουμε πως σε όλες τις πόλεις μελέτης προέκυψαν αλλαγές όπου παρατηρήθηκε αύξηση του αριθμού κυρίως ημεδαπών τουριστών.

Πιο αναλυτικά, στην Μαγνησία ο αριθμός των ημεδαπών τουριστών ανήλθε στους 287.536, ενώ στα Τρίκαλα ήταν 107.711. Τώρα όσον αφορά Νομό Λαρίσης, η αύξηση που παρατηρήθηκε ήταν 102.573 τουρίστες και τέλος, στην Καρδίτσα ο αριθμός των ημεδαπών τουριστών ανήλθε στους 57.486. Όσον αφορά τους αλλοδαπούς τουρίστες, η μεγαλύτερη αύξηση που παρατηρήθηκε ήταν στα Τρίκαλα, ενώ στη δεύτερη θέση βρίσκεται και πάλι η Μαγνησία (82.873). Τέλος, όσον αφορά την Καρδίτσα, παραμένει σε σταθερά επίπεδα και για τα τρία πρώτα έτη (2003, 2004 και 2005) καθώς ο αριθμός των αλλοδαπών τουριστών που συγκεντρώνονται ανά έτος στον εν λόγω νομό (1.540) δεν αυξάνονται παραπάνω από έτος σε έτος.

Σχεδιάγραμμα 3.3

Πηγή: ΕΣΥΕ, 2005

3.4. ΑΦΙΞΕΙΣ ΣΤΑ ΠΑΣΗΣ ΦΥΣΕΩΣ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ & ΚΑΜΠΙΝΓΚ ΑΝΑ ΝΟΜΟ ΤΟ ΕΤΟΣ 2006

Πίνακας 3.4. Αφίξεις στα καταλύματα ξενοδοχειακού τύπου και κάμπινγκ κατά Νομό για το έτος 2006

	ΗΜΕΔΑΠΟΙ	ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ
ΚΑΡΔΙΤΣΑ	58.508	1.324
ΛΑΡΙΣΑ	103.539	8.905
ΜΑΓΝΗΣΙΑ	286.180	71.440
ΤΡΙΚΑΛΑ	111.203	116.727

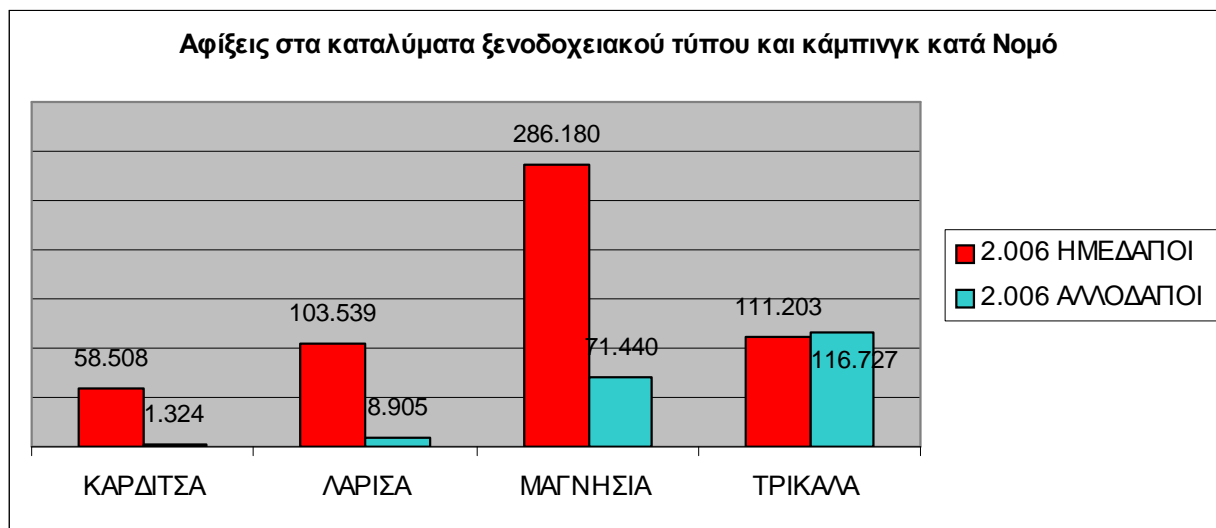
Πηγή: ΕΣΥΕ, 2006

Όσον αφορά το έτος 2006 είναι γεγονός ότι υπήρξαν άνισες αυξο-μειώσεις όσον αφορά τον αριθμό τουριστών που συγκεντρώθηκαν σε όλους τους Νομούς της Θεσσαλίας, συγκριτικά με το 2005. Πιο συγκεκριμένα, και για τους τέσσερις νομούς της μελέτης υπήρξε σε άλλα σημεία αύξηση και σε άλλα μείωση όσον αφορά στην έλευση ημεδαπών και αλλοδαπών τουριστών.

Πιο αναλυτικά, στον νομό Μαγνησίας ο αριθμός των ημεδαπών (πάντα) τουριστών ανήλθε στους 286.180 (συγκριτικά με το 2005 που ήταν 287.546). Αντιθέτως στον νομό Τρικάλων το ποσοστό αυξήθηκε σημαντικά σε 111.203 (συγκριτικά με το 2006 που ήταν 107.711). Παράλληλα και στους νομούς Καρδίτσας και Λάρισας υπήρξε μικρής τάξης αύξηση (58.508 και 103.539) αντίστοιχα, συγκριτικά πάντα με το 2006. Τώρα όσον αφορά την αύξηση των αλλοδαπών τουριστών, την ανατροπή έκανε η Καρδίτσα η οποία συγκέντρωσε 116.727 τουρίστες, γεγονός που αποτελεί μεγάλη εξέλιξη συγκριτικά με όλα τα προηγούμενα έτη μελέτης στον νομό. Τέλος, για τους τρεις υπόλοιπους νομούς υπήρξε όντως μια μικρή αύξηση (Μαγνησία 71.440 και

Λάρισα 8.905) ενώ πάντα στο νομό Καρδίτσας ο αριθμός των αλλοδαπών τουριστών δεν ξεπερνά τους 1.300-1.500 (1.324 για το έτος 2006).

Σχεδιάγραμμα 3.4

Πηγή: ΕΣΥΕ, 2006

3.5. ΑΦΙΞΕΙΣ ΣΤΑ ΠΑΣΗΣ ΦΥΣΕΩΣ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ & ΚΑΜΠΙΝΓΚ ΑΝΑ ΝΟΜΟ ΤΟ ΕΤΟΣ 2007

Πίνακας 3.5. Αφίξεις στα καταλύματα ξενοδοχειακού τύπου και κάμπινγκ κατά Νομό για το έτος 2007

	ΗΜΕΔΑΠΟΙ	ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ
ΚΑΡΔΙΤΣΑ	55.866	1.768
ΛΑΡΙΣΑ	119.491	10.396
ΜΑΓΝΗΣΙΑ	303.817	75.397
ΤΡΙΚΑΛΑ	117.876	140.006

Πηγή: ΕΣΥΕ, 2007

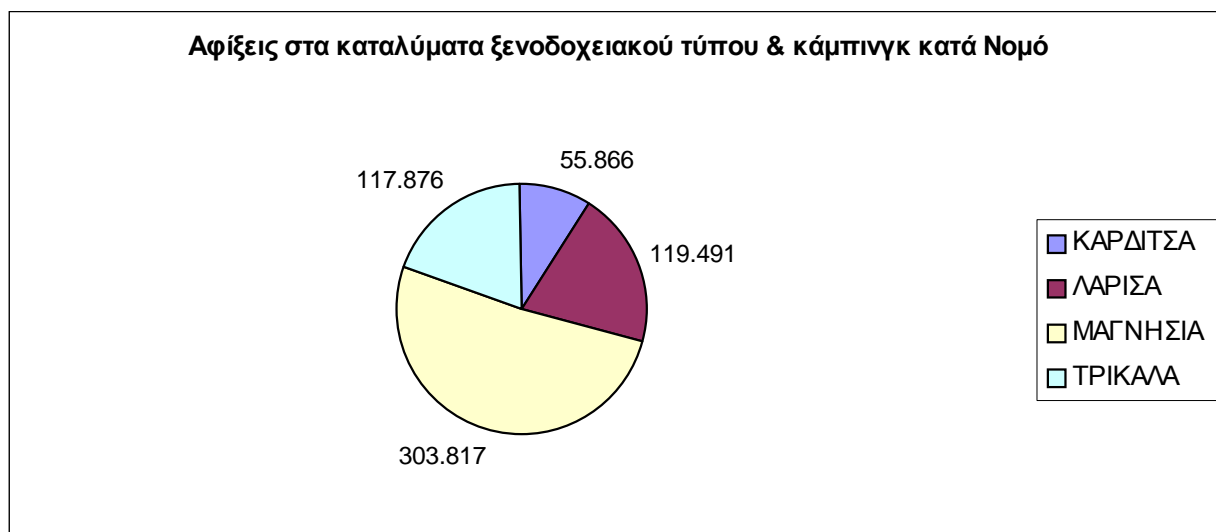
Περνώντας στο έτος 2007 τα ποσοστά αύξησης του τουρισμού παραμένουν ικανοποιητικά καθώς παρατηρήθηκε γενικά αύξηση όσον αφορά την έλευση ημεδαπών αλλά και αλλοδαπών τουριστών. Πιο αναλυτικά, όσον αφορά τον νομό Μαγνησίας, το ποσοστό έλευσης τουριστών αυξήθηκε ακόμη περισσότερο (συγκριτικά με το προηγούμενο έτος) όπου και ανήλθε στους 303.817 ημεδαπούς τουρίστες.

Το ίδιο συνέβη και όσον αφορά τους αλλοδαπούς τουρίστες στην Μαγνησία όπου έφτασαν τους 75.397. Αξιόλογη μεταβολή (αύξηση) υπήρξαν και στους νομούς Λαρίσης (119.491) και Τρικάλων (117.876) σε ημεδαπούς τουρίστες, ενώ παρουσίασε μια μικρή ελάττωση η Καρδίτσα (55.866) στην ίδια εθνικότητα τουριστών (συγκριτικά με το 2006). Τώρα όσον αφορά τους αλλοδαπούς τουρίστες, στην Καρδίτσα (1.768) υπήρξε μια μικρή έκπληξη καθώς παρατηρήθηκε πρώτη φορά τόση αύξηση (συγκριτικά με όλα τα άλλα έτη) ενώ η Λάρισα κινήθηκε σχεδόν στα ίδια επίπεδα αριθμού αλλοδαπών τουριστών (10.396).

Ωστόσο το πιο σημαντικό που παρατηρήθηκε στο έτος 2007 ήταν η πραγματικά μεγάλη αύξηση των αλλοδαπών τουριστών στο νομό Τρικάλων όπου έφτασαν τους 140.006. Αυτό αποτελεί σπουδαίο γεγονός καθώς βλέπουμε ότι η αύξηση είναι σταδιακή αλλά σε ανοδικά επίπεδα. Στη συνέχεια ακολουθεί το αντίστοιχο γράφημα για το έτος 2007.

Σχεδιάγραμμα 3.5

Πηγή: ΕΣΥΕ, 2007

3.6. ΑΦΙΞΕΙΣ ΣΤΑ ΠΑΣΗΣ ΦΥΣΕΩΣ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ & ΚΑΜΠΙΝΓΚ ΑΝΑ ΝΟΜΟ ΤΟ ΕΤΟΣ 2008

Πίνακας 3.6. Αφίξεις στα καταλύματα ξενοδοχειακού τύπου και κάμπινγκ κατά Νομό για το έτος 2008

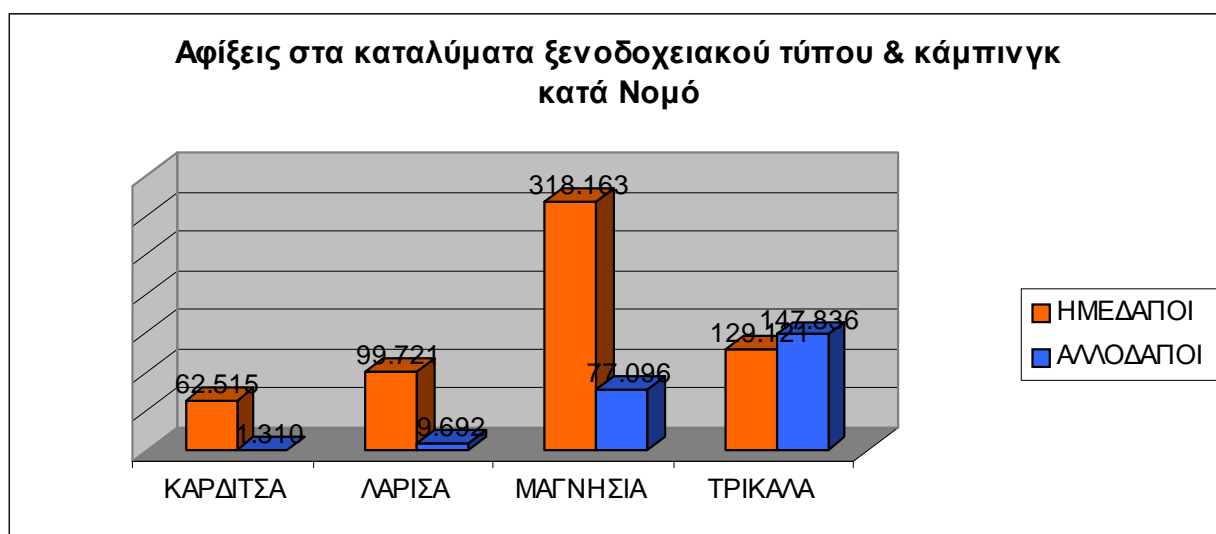
	ΗΜΕΔΑΠΟΙ	ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ
ΚΑΡΔΙΤΣΑ	62.515	1.310
ΛΑΡΙΣΣΑ	99.721	9.692
ΜΑΓΝΗΣΙΑ	318.163	77.096
ΤΡΙΚΑΛΑ	129.121	147.836

Πηγή: ΕΣΥΕ, 2008

Φτάνοντας στο τελευταίο έτος (2008) όσον αφορά πάντα την εξέλιξη του τουρισμού στους τέσσερις νομούς της μελέτης, παρατηρούμε ότι η αυξητική τάση συνεχίζεται και για τους τέσσερις νομούς. Πιο αναλυτικά υπάρχει αύξηση σε αριθμό ημεδαπών τουριστών για τους τρεις πρώτους νομούς (Μαγνησία 318,163, Καρδίτσα 62.515 και Τρίκαλα 129,121) γεγονός που είναι πολύ θετικό καθώς τα τελευταία δυο έτη υπάρχει αργή αλλά σταθερή αύξηση της ζήτησης από τους τουρίστες στους εν λόγω νομούς. Αντιθέτως, στο νομό Λαρίσης ο αριθμός ημεδαπών τουριστών μειώθηκε σημαντικά αφού έφτασαν στα 99.721 άτομα.

Όσον αφορά τώρα την αύξηση των αλλοδαπών τουριστών, την έκπληξη συνεχίζει να κάνει ο νομός Τρικάλων όπου ο αριθμός τους έφτασε αισίως τους 147.836 άτομα για το 2008, με αποτέλεσμα να κατατάσσεται στην πρώτη θέση προτίμησης. Ακολουθεί ο νομός Μαγνησίας με 77.096 αλλοδαπούς τουρίστες, ενώ τέλος στη Λάρισα (9.692) και στην Καρδίτσα με μόνο 1.310 τουρίστες, γεγονός που φανερώνει ότι σε αυτούς τους δύο νομούς από την αρχή έως το τέλος της μελέτης δεν παρατηρήθηκε σημαντική αύξηση του αριθμού τουριστών, αφού και οι δυο κινήθηκαν στα ίδια επίπεδα τάσης.

Σχεδιάγραμμα 3.6

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Μέσα από την παρούσα μελέτη διαπιστώθηκαν τα εξής:

Σε όλη τη Θεσσαλία η συνολική τουριστική κίνηση έχει σταδιακή, ανοδική τάση τα τελευταία χρόνια. Πιο αναλυτικά μέσα από την εξέταση και των τεσσάρων νομών διαπιστώθηκε ότι παρουσιάζουν μεταξύ τους σημαντικές διαφορετικές τάσεις όσον αφορά την τουριστική εξέλιξη, οι οποίες στην πραγματικότητα φανερώνουν ποιες περιοχές κατέχουν την υψηλότερη τουριστική ζήτηση και ποιες την χαμηλότερη.

Την υψηλότερη τουριστική ζήτηση παρουσιάζει ο **νομός Μαγνησίας** τόσο στο χερσαίο όσο και στο νησιωτικό τμήμα του. Ο νομός τόσο από το 2003 όσο και μέχρι το 2008 συγκέντρωνε το μεγαλύτερο τουριστικό ενδιαφέρον όπου το 2003 υπήρχαν 261.076 τουρίστες ενώ το 2008 υπήρχαν 318.163 τουρίστες, ενώ στα ίδια επίπεδα κυμάνθηκαν και τα υπόλοιπα έτη (2004, 2005, 2006 και 2007), ωστόσο το ενδιαφέρον αυτό εκδηλώθηκε ιδίως από τους ημεδαπούς τουρίστες.

Όσον αφορά το **Νομό Τρικάλων** αξιοσημείωτη ήταν η αύξηση της τουριστικής κίνησης κατά την τελευταία οκταετία, η οποία αργά αλλά σταθερά όλο και αυξανόταν -σχεδόν στα ίδια ποσοστά- και σε ημεδαπούς αλλά και σε αλλοδαπούς τουρίστες.

Ο **Νομός Καρδίτσας**, παρά το γεγονός ότι έχει παρουσιάσει την τελευταία οκταετία μεγαλύτερο τουριστικό ενδιαφέρον, ωστόσο δεν θεωρείται σημαντικό το ποσοστό που κατέχει, παρόλο που ως νομός διαθέτει σπουδαία πολιτιστική κληρονομιά. Επίσης, η αύξηση αυτή έχει εκδηλωθεί κυρίως από τους ημεδαπούς τουρίστες, ενώ σε ιδιαίτερα χαμηλά επίπεδα κινήθηκε ο τουρισμός όσον αφορά τους αλλοδαπούς, αφού σε όλα τα έτη μελέτης ο αριθμός τους δεν ξεπερνούσε τα 1.300-1.500 άτομα ανά έτος (π.χ., το 2004 ήταν 1.337 τουρίστες, το 2005 ήταν 1.540 τουρίστες, και το 2008 ήταν μόλις 1.310 αλλοδαποί τουρίστες).

Τέλος, η **Λάρισα** αποτέλεσε εκείνον τον νομό ο οποίος κατόρθωσε και συγκέντρωσε υψηλότερο ποσοστό τουριστών από τους δύο προηγούμενους (Καρδίτσα, Τρίκαλα), ιδιαίτερα ημεδαπών, και ως αποτέλεσμα κατατάσσεται στη δεύτερη θέση (όσον

αφορά πάντα την περιφέρεια Θεσσαλίας), ο οποίος διαθέτει το μεγαλύτερο ποσοστό στο σύνολο της τουριστικής κίνησης της Περιφέρειας, φυσικά μετά τη Μαγνησία.

Τέλος, όσον αφορά **τον εσωτερικό και εξωτερικό τουρισμό**, ήδη αναφέραμε τόσο στο κεφάλαιο της μελέτης όσο και στα συμπεράσματα ότι η περιφέρεια Θεσσαλίας αποτελεί μεγάλος πόλος έλξης ιδιαίτερα των ημεδαπών τουριστών, καθώς οι ημεδαποί τουρίστες αναπτύσσουν πολύ μεγαλύτερο ενδιαφέρον για την περιφέρεια γενικότερα από ότι οι αλλοδαποί.

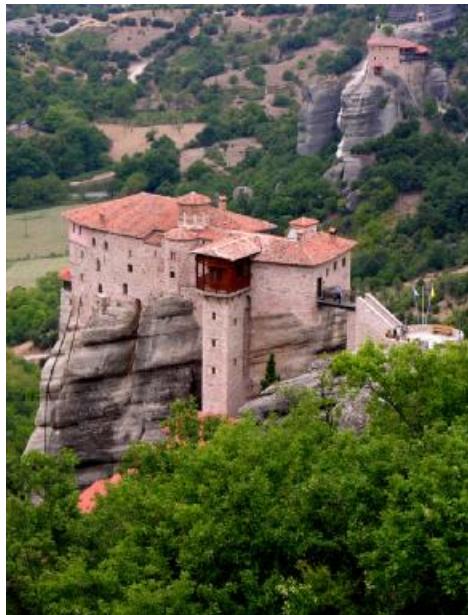

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η Ελλάδα είναι μια χώρα ευλογημένη, γεμάτη ομορφιές. Η περιφέρεια της Θεσσαλίας συγκεντρώνει όλα εκείνα τα στοιχεία (φυσικά, πολιτιστικά) τα οποία μπορούν να αποτελέσουν πόλο έλξης για υψηλό ποσοστό τουριστών τόσο ελλήνων όσο και ξένων τουριστών.

Παράλληλα, η προνομιακή θέση της Θεσσαλίας (μέσω Αθήνας και Θεσσαλονίκης, εύκολη πρόσβαση, κοντινή απόσταση) καθώς και η ιδιόμορφη γεωμορφολογία της συμβάλλουν στην συγκέντρωσή της (σε ετήσια βάση) από μεγάλη μερίδα ελλήνων τουριστών τόσο για διακοπές όσο και για ψυχαγωγία.

Ωστόσο, προκειμένου η Θεσσαλία να συγκεντρώνει υψηλότερο ποσοστό σε ημεδαπούς και σε αλλοδαπούς τουρίστες, θα πρέπει να επενδύσει ένα σημαντικό χρηματικό ποσό προκειμένου οι τοπικοί φορείς να σχεδιάσουν και να εφαρμόσουν αναπτυξιακά προγράμματα (βελτίωση υποδομών, αναβάθμιση χερσαίου και υδατικού περιβάλλοντος, αναβάθμιση ποιότητας δημόσιων υπηρεσιών) τα οποία θα συμβάλλουν στην περαιτέρω εξέλιξη της Θεσσαλίας και ως αποτέλεσμα, στην μεγαλύτερη αύξηση της τουριστικής κίνησης.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ. ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ Π.Ε.Π.
MARKETING PLAN ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΠΡΟΒΟΛΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ
ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ. Αθηναϊκή Ανάπτυξη Α.Ε. Οκτώβριος 2003.

Γκούμας Κ. 2006. Πρακτικά Ημερίδας, «Υδατικοί πόροι και Θεσσαλία»,
Φεβρουάριος 2006, Θεσσαλονίκη.

Παπασωτηρίου Γ. και Θανοπούλου Α., (2002). «Η Αρχαία Θεσσαλία», Εκδόσεις
Αδερφών Κυριακίδη, Α.Ε. Θεσσαλονίκη.

ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδος – τομέας Τουρισμός για τα έτη 2003, 2004,
2005, 2006, 2007 και 2008. www.statistics.gr.

Καρδίτσα. <http://www.karditsa.gr>.

Λάρισα. <http://www.larissa.gr>.

Μαγνησία. <http://www.magnesia.gr>.

Τρίκαλα. <http://www.3kala.gr>.

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ <http://www.thessalia.gov.gr>.

Εικόνες <http://www.google.com>